

Dr. Muhamed b. Abdullah el-Vuhejbi

BESIMI
I EHLU SUNETIT
RRETH SAHABËVE

LIB-ART BOTIME

BESIMI I EHLU SUNETIT RRETH SAHABËVE

Dr. Muhamed b. Abdullah el-Vuhejbi

BESIMI I “EHLI SUNETIT” RRETH SAHABËVE

Titulli i origjinalit: عقيدة أهل السنة في الصحابة

Akidetu ehli suneti fis-sahabe

Autor: Dr. Muhamed b. Abdullah el-Vuhejbi

Botues: LIB-ART

Botimi i parë

Përktheu nga gjuha arabe:

Lulzim Susuri

Recensimi fetar:

Sabit Gashi

Redaktimi gjuhësor (Lektura):

Roald Hysa

Faqosja:

Gazmend Gjota

Kopertinat:

Kopertinat Inc.

www.kopertinat.com

Copyright © 2009 **Lib-Art**.

Të gjitha të drejtat e rezervuara për gjuhën shqipe.

Asnjë pjesë e saj nuk lejohet të shumëfishohet (kopjohet), të strehohet (ruhet) diku apo të shpërndahet në çfarëdo forme, qoftë elektronike apo mekanike, përfshirë fotokopjimin pa të drejtën e botuesit. Lejohet përdorimi i pjesëve të tekstit për arsye punimesh shkencore apo interesa tjera të islamit, duke cituar vazhdimisht burimin e tekstit.

Libart-botime.com

PARATHËNIE

Falënderimi i takon Allahut të Lartësuar, kurse salavatet dhe selamet për të Dërguarin, familjen dhe shokët e tij.

Besimi i “Ehli Sunetit” lidhur me sahabët është thelbi i mësimit të historisë së tyre, Allahu qoftë i kënaqur me ta. Nëse historia e tyre mësohet pa iu rrekur mësimit të çështjeve akaidologjike lidhur me ta, atëherë padyshim kjo gjë do të sjelli krijimin e bindjeve të gabuara rreth tyre. Për shkak të rëndësisë së kësaj çështjeje ne vërejmë qartë tek dijetarët që kanë folur për çështjet e akides, se ata i kanë kushtuar këtij besimi një rëndësi të veçantë.

Nuk ka mundësi të gjesh një libër që flet për besimin e “Ehli Sunetit” e mos ta studiojë besimin edhe nga ky aspekt. Sa për ilustrim mund të përmendim këtu librat: “Sherh sul lëtikad Ehlu Suneh” të Lalekait, “Es-Suneh” të Ibën Ebi Asimit, “Es-Suneh” të Abdullah b. Ahmed b. Hanbelit, “El-Ibaneh” të Ibën Betas, “Akidet-us-selef as’habul hadith” të Sabuniut etj. Thuajse të gjithë dijetarët e “Ehli Sunetit”, kur përmendin besimin e tyre qoftë edhe vetëm në një fletë e përmendin edhe këtë pikë. Qoftë duke i lavdëruar të gjithë ata, apo sikur edhe vetëm katër halifët e drejtë, në aspektin që të gjithë ata janë të besueshëm, sharja e tyre është e ndaluar dhe nuk lejohet të merret qëndrim ndaj asnjërit prej tyre, kur flitet për problemet që kanë ndodhur mes tyre.

Për këtë shkak desha që përmes këtij studimi të shpaloj rëndësinë e kësaj çështjeje të besimit nga të gjitha anët e saj, si dhe të paraqes rrezikun në të cilin gjendet personi, i cili e studion historinë e tyre, duke mos u ndalur në studimin e saj nga aspekti i besimit (akides).

Pra, studimi që keni para duarve shtjellon çështjet e besimit që kanë të bëjnë me ta, por prek edhe çështje të tjera që duhen

përmendur patjetër, sepse kanë lidhje me temën në fjalë. Siç mund të jetë çështja lidhur me ligjet rreth atij, i cili i ofendon sahabët dhe rëndësia e interesimit për saktësinë e senedit, i cili tregon historinë e tyre.

Këtë studim do ta konsideroja hyrje të rëndësishme rreth qëndrimit të besimtarit ndaj sahabëve, qoftë ai historian, studiues apo njeri i thjeshtë, i cili dëshiron ta studiojë historinë e tyre.

Këtë studim të shkurtër e kam ndarë në disa tema:

1- Kam përmendur argumentet e Kuranit dhe Sunetit, të cilat flasin për besueshmërinë e tyre dhe se ata të gjithë janë të drejtë. Zgjodha prej tyre vetëm ato që flasin në mënyrë të drejtpërdrejt dhe janë më të qarta se të tjerët. Këtyre argumenteve i kam bashkangjitur edhe disa fjalë të dijetarëve që flasin për temën në fjalë.

2- Në të kam përmendur, se me gradën e sahabëve (pas pejgamberëve) nuk krahasohet asnjë gradë tjetër.

3- Llojet e sharjes së tyre, si dhe ligjin e çdonjërës prej tyre. Kam sqaruar dallimin mes atij, i cili me sharjen e tij prek besueshmërinë apo drejtësinë e tyre dhe mes atij, i cili me këtë sharje nuk e prek këtë besueshmëri. Kam përmendur atë që shan sahabin për vlerën e të cilit kanë ardhur argumente “mutevatir” dhe atij për të cilin nuk kanë ardhur në këtë mënyrë. Ai që i shan të gjithë ata, apo vetëm disa prej tyre. Në fund të tij kam sinjalizuar rreth ligjit për atë që shan Aishen, radijallahu anha, me ato gjëra nga të cilat Allahu e ka pastruar (prej mbi shtatë qiej). Pas saj kam përmendur edhe ca rregulla, të cilët kanë të bëjnë me nënat e tjera të besimtarëve.

4- Pas kësaj kam vazhduar me përmendjen e gjurmëve që ngrihen për shkak të sharjes së tyre.

5- Qëndrimi i vërtetë rreth problemeve, të cilat ndodhën mes tyre. Në të kam qartësuar disa baza, të cilat duhet t'i ketë parasysh çdo studiues gjatë studimit të problemeve, që ata patën ndërmjet tyre. E tërë kjo u bë me synimin, që askush mos të bjeri në këtë gabim, duke mos e ndier një gjë të tillë.

Në fund, vëllai im lexues... nuk pretendoj aspak se po vij me diçka të re. Unë nuk kam bërë asgjë, përveç se i kam tubuar disa fjalë nga më të zgjedhurat të dijetarëve dhe i vendosa ato në një radhitje të caktuar, sipas asaj që unë e pashë të arsyeshme. Tërë

këtë e bëra me një qëllim, e ai është: qartësimi dhe vënia në dukje e qëndrimit të “Ehli Sunetit” lidhur me këtë çështje. Kjo nga njëra anë, kurse nga ana tjetër: që t’ju tërheq vërejtjen atyre që i ofendojnë sahabët dhe ua ulin vlerat e tyre të merituar. Kjo punë është një mundim, i cili vendoset në anën e mundit të dijetarëve të medhhebit të selefit në këtë pikë. Si të atyre që folën për këtë çështje nga aspekti i akides, fraksioneve, historisë, hadithit etj.

Lus Allahun për ndihmë dhe forcë. Dhe në fund salavatet dhe selamet qofshin për të Dërguarin, familjen dhe shokët e tij.

Dr. Muhamed b. Abdullah el-Vuhejbi.

ARGUMENTET NGA KURANI DHE SUNETI QË TREGOJNË PËR BESNIKËRINË E TYRE

Besnikëria e sahabëve tek Ehli Suneti është prej çështjeve të prera të besimit, apo prej gjërave fetare, të cilat askush nuk guxon mos t'i dijë. Për këtë besim ata argumentohen me Librin e Allahut dhe Sunetin e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem.

ARGUMENTET NGA KURANI:

1- Fjala e Allahut: “Vërtetë, Allahu ishte i kënaqur me besimtarët, kur ata nën hijen e atij druri të zotoheshin ty dhe Ai e dinte se ç'kishin zemrat e tyre, prandaj u dhuroi qetësi dhe i shpërbleu shumë shpejt me një fitore”¹.

Për këtë në hadith Xhabir b. Abdullahu, radijallahu anhuma, thotë: “Në atë zotim ishim njëmijë e katërqind vetë.”²

Ky ajet tregon qartë se si Zoti i karakterizon sahabët, një karakteristikë të cilën nuk e tregon e as nuk e vlerëson dikush tjetër, por vetë Zoti i madh. Është një karakteristikë përmes së cilës tregohet brendësia e tyre dhe ajo çfarë ata kishin në zemër. Prandaj: “Me kë kënaqet Allahu, ai njeri nuk ka mundësi assesi të vdesë si jobesimtar, sepse ky gjykim ngrihet edhe mbi faktin e

¹ Fet-h, 18.

² Shënon Buhariu, nr. 4154.

vdekjes së tyre në Islam. E Allahu kënaqet veç me atë që e di se do të vdesë në Islam”³.

Këtë e vërteton edhe fjala e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, që thotë: “Nuk do të futet në zjarr, inshallah, asnjë njeri që më është zotuar nën hijen e pemës.”⁴

Ibën Tejmije thotë: “Kënaqësia është cilësi e vjetër e Allahut. Ai kënaqet vetëm me atë që punon me shkaqet, të cilat e sjellin këtë kënaqësi. E me atë që Allahu kënaqet një herë, nuk ka mundësi të hidhërohet me të kurrë. Prandaj për atë që Zoti na ka treguar se me të është i kënaqur, ai njeri s'ka dyshim se është prej banorëve të xhenetit. Nëse Allahu e përmend pas imanit dhe punës së mirë të një njeriu, kënaqësinë e Tij ndaj këtij robi në fjalë, atëherë kjo kënaqësi nënkupton lavdërimin e Allahut dhe ngritjen e personalitetit të tij. Por nëse ndodh që pas përmendjes së kënaqësisë ndaj dikujt, (I Lartësuar) përmend hidhërimin e Tij, atëherë personi në fjalë nuk mund të jetë prej banorëve të xhenetit”⁵.

Ibën Hazmi thotë: “Allahu kur na tregon për dikë, se e di çfarë ka në zemër, është i kënaqur me ta dhe e ka zbritur qetësinë në zemrat e tyre, assesi nuk i lejohet dikujt që të marrë qëndrim të keq ndaj tyre apo të rrijë indiferent.”⁶

2- Fjala e Allahut: “**Muhamedi është i Dërguar i Allahut, e ata që janë me të (sahabët) janë të ashpër kundër jobesimtarëve e të mëshirshëm ndërmjet vete. Ti i sheh ata tek përulën (në ruku), duke rënë me fytyrë në tokë (sexhde). Kërkojnë prej Allahut që të ketë mëshirë dhe mirësinë e Tij ndaj tyre. Në fytyrat e tyre shihen shenjat e gjurmës së sexhdes. Përshkrimi i cilësive të tyre është në Tevrat, po ashtu ky përshkrim është edhe në Inxhil. Ata janë si një**

³ Es-Savaik el-Muhrika, fq. 316.

⁴ Shënon Muslimi, nr. 2496.

⁵ Es-Sarim el-Meslul, fq. 572-573.

⁶ El-Fisal fil mileli ven-nihal, 4/148.

farë e mbjellë ku mbin filizi i vet, e ai trashet, përforcohet dhe qëndron në trungun e vet, ajo e mahnit mbjellësin. (Allahu i shumoi) për t'ua shtuar me ta mllëfin jobesimtarëve. Allahu atyre që besuan dhe bënë vepra të mira u premtoi falje të mëkateve dhe shpërblim të madh.”

Imam Maliku thotë: “Kam dëgjuar se të krishterët kur i shihnin sahabët, që çliruan Shamin thoshin: “Vallahi këta njerëz janë më të mirë se havarijunët e Isait”. Me të vërtetë ia qëlluan me këtë fjalë. Kjo sepse ky Umet është i cekur nëpër librat para nesh dhe cekja e tyre në ato libra është me lëvdata. Ndërsa më të mirët prej tyre janë sahabët e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, të cilët Allahu i përmendi në librat e Tij të zbritura tek popujt. Ai tha: **“Ky është shembulli i tyre në Tevrat”** gjithashtu tha: **“Po ashtu ky përshkrim është edhe në Inxhil. Ata janë si një farë e mbjellë ku mbin filizi i vet”** pastaj trashet e forcohet dhe qëndron mbi trungun e vet. Pra, kështu janë edhe shokët e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, të cilët u forcuan, e ndihmuan dhe i dolën krah, e ai ishte me ta sikurse toka e mirë me mbjellës. E tërë kjo që t'i shtohet mllëfi jobesimtarëve.

Ndërsa Ibën Xheuzi thotë: “Ky cilësim i sahabëve në këtë ajet, sipas mendimit të shumicës së dijetarëve, vlen për të gjithë ata.”

3- Fjala e Allahut: “(Ajo pronë) U takon muhaxhirëve të varfër, të cilët u dëbuan prej shtëpive të tyre dhe prej pasurisë së tyre, duke kërkuar mirësinë dhe kënaqësinë e Allahut, dhe që ndihmojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, të tillët janë ata të sinqertit. Edhe ata që përgatitën vendin (për shpërngulje-Medinën) dhe besimin para tyre, i duan ata që shpërnguleshin tek këta. Nuk ndiejnë në gjokset e tyre ndonjë nevojë (për zili, a diçka tjetër) nga ajo që u jepej atyre (muhaxhirëve). Madje edhe sikur të kishin vetë nevojë për të, ata u jepnin përparësi atyre para vetes. Kush është i ruajtur prej lakmisë së vet, të tillët janë të shpëtuar. Edhe atyre (muslimanëve) që kanë ardhur (brezat) pas tyre u

thonë: “Zoti ynë, falna neve dhe vëllezërit tanë, që para nesh u pajisën me besim dhe mos lejo në zemrat tona farë urrejtjeje ndaj atyre që besuan. Zoti ynë, Ti je i butë, mëshirues.”⁷

Allahu në këto ajete tregon cilësitë dhe gjendjen e atyre të cilët e meritojnë “fej-in”⁸, të cilët janë tre kategori njerëzish:

a- **“Të varfrit prej muhaxhirëve”**

b- **“Edhe ata që përgatitën vendin (për shpërngulje-Medinën) dhe besimin para tyre”**

c- **“Ata që thonë: “Zoti ynë, falna neve dhe vëllezërit tanë që para nesh u pajisën me besim”**

Imam Maliku nga ky ajet ka nxjerrë një rregull madhështor, në të cilin ai thotë: “Ai që shan sahabët nuk i takon asgjë nga pasuria e “fej-it”. Kjo ngase ai nuk është prej atyre njerëzve që i zotërojnë vetitë, të cilat Allahu i përmend në këtë ajet (grupi i tretë) dhe që për ta thotë: **“Ata që thonë: “Zoti ynë, falna neve dhe vëllezërit tanë që para nesh u pajisën me besim”**.”⁹

Sad b. Ebi Vekasi, radijallahu anhu thotë: “Njerëzit ndahen në tre grupe, dy të parët kanë shkuar (vdekur) kurse i treti është ai që kanë mbetur gjallë, prandaj më e mira që mund të jeni, është të jeni prej këtij grupi që ka mbetur. Pastaj e lexoi fjalën e Allahut: **“Të varfrit prej muhaxhirëve”**, dhe tha: ky është grup, i cili ka vdekur. Vazhdoi të lexojë: **“Edhe ata që përgatitën vendin (për shpërngulje- Medinën) dhe besimin para tyre”**, e pastaj tha: edhe ky grup, sikurse i pari kanë vdekur. Kurse në fund lexoi pjesën tjetër të ajetit: **Ata që thonë: “Zoti ynë, falna neve dhe vëllezërit tanë që para nesh u pajisën me besim”**, dhe me këtë rast tha: **“Ky është i vetmi grup që ka mbetur gjallë, prandaj më e mira që ju**

⁷ Hashër, 8-10.

⁸ “Fej-i” është pasuri e marrë nga armiku pa luftë.

⁹ Shënon Ibën Kethiri në Tefsirin e tij, 4/339.

mund të jeni, është të arrini të bëheni prej këtij grupi që kërkon falje për të dy grupet e para.”¹⁰

Aishja, radijallahu anha, thotë: “Njerëzit me këtë ajet janë urdhëruar që të kërkojnë falje edhe për shokët e Profetit, sal-lallahu alejhi ue selem, e pati prej njerëzve që punuan në të kundërtën e këtij urdhri, pra, i shanë sahabët.”¹¹

Ebu Nuajmi thotë: “A ka gjendje më të keqe se sa e atij personi, i cili e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij, futet në mëkate, si dhe punon vepra që janë në kundërshtim me urdhrat e tyre. A nuk e di ai, se Allahu e urdhëroi të Dërguarin e Tij, sal-lallahu alejhi ue selem, t’ua falë gabimet shokëve të tij, të kërkojë falje për ta dhe t’i presë duar hapur, Ai thotë: **“E sikur të ishe i vrazhdët dhe zemër fortë do të shkapërderdheshin prej teje. Prandaj ti falja atyre dhe kërko falje për ta dhe këshillohu me ta për çdo çështje.”**¹². Gjithashtu Ai thotë: **“E të jesh i butë ndaj besimtarëve që të pranuan ty.”**¹³.

Kështu që kush i fyen ata, i urren apo krijon mendime të këqija rreth tyre, për shkak të problemeve që ata patën mes vete, probleme të cilat u ndodhën atyre ngase secili mendonte të mirën, ai është i dalë nga rruga e drejtë e Allahut dhe e ka kundërshtuar urdhrin e Tij lidhur me edukatën dhe respektin që duhet të kemi neve ndaj tyre. E lëshon gjuhën e flet kundër sahabëve vetëm ai që nuk e do të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, sahabët e tij, Islamin dhe muslimanët.”¹⁴

Muxhahidi na rrëfen se Ibën Abasi ka thënë: “Mos i fyeni sahabët e Muhamedit, sal-lallahu alejhi ue selem, sepse Allahu ju

¹⁰ Es-Sarim el-Meslul, fq. 574. Ndërsa këtë transmetim e shënon Hakimi 2/484, të cilin edhe e saktëson dhe të tillë e pranon edhe Dhehebiu.

¹¹ Shënon Muslimi, nr. 3022.

¹² Ali Imran, 159.

¹³ Shuara, 215.

¹⁴ “El-Imametu” fq. 375-376, e autorit Ebu Nuajm.

ka urdhëruar të kërkonte falje për ta, edhe pse e ka ditur se ata do të vriten mes vete.”¹⁵

4- Fjala e Allahut: **“Allahu është i kënaqur me të hershmit prej muhaxhirëve dhe ensarëve dhe prej atyre që i pasuan ata me punë të mira, e edhe ata janë të kënaqur ndaj Tij. Atyre u ka përgatitur xhenete, në të cilët rrjedhin lumenj, ku do të jenë përgjithmonë. E ky është fitim i madh”.**¹⁶

Të argumentuarit me këtë ajet është i qartë. Ajet ky për të cilin Ibën Tejmije thotë: “Allahu u kënaq me të parët pa ua kushtëzuar pasimin me punë të mira, ndërsa nuk e ka përmendur se do të kënaqet me pasuesit e këtyre të parëve vetëm se duke ua kushtëzuar që këta të fundit t'i pasojnë të parët me të mira.”¹⁷. Prandaj prej pasimit të tyre me të mirë është lutja për ta me fjalën “radijallahu anhum” dhe kërkimi falje për ta.

5- Fjala e Allahut: **“Nuk janë të njëjtë prej jush ata që dhanë nga pasuria e tyre dhe luftuan para çlirimit, sepse të tillët kanë vlera më të mëdha nga ata që dhanë dhe luftuan pas. Por që të gjithëve Allahu u premtoi të mira.”**¹⁸

Muxhahidi dhe Katade thonë: “Më fjalën e Allahut “U premtoi të mira”, është si qëllim: xheneti.”¹⁹ Ndërsa Ibën Hazmi duke u

¹⁵ Es-Sarim el-Meslul fq. 574. Shiko: Minhaxh es-Suneh, 2/14. Këtë transmetim e shënon edhe Ahmed në “El-Fedail”, nr. 187 dhe 1741. Zinxhirin e transmetuesve të tij e ka saktësuar Ibën Tejmije dhe ka thënë se ky hadith ceket edhe tek Ibën Beta. (Shiko: “Minhaxh es-Suneh, 2/22)

¹⁶ Tevbe, 100.

¹⁷ Es-Sarim el-Meslul, fq. 572.

¹⁸ Hadid, 10.

¹⁹ Tefsir Ibën Xherir, 27/ 128.

bazuar në këtë ajet mbron në mënyrë të prerë mendimin, se sahabët janë që të gjithë prej banorëve të xhenetit. Pjesa e ajetit që ai merr për bazë është fjala e Allahut: **“Që të gjithëve Allahu u premtoi të mira.”**²⁰.

6- Fjala e Allahut: **“Allahu ia fali të Dërguarit të Tij, muhaxhirëve dhe ensarëve, të cilët në çastin e vështirë shkuan pas tij, kur (nga vështirësitë) zemrat e një grupi prej tyre, gati u lëkundën, por Ai ua fali atyre. Vërtet Ai është i butë, i Mëshirshëm ndaj tyre.”**²¹

Për sa i përket luftës së Tebukut, në të morën pjesë të gjithë sahabët, përveç atyre që i liroi Allahu nga detyrimi, të cilat ishin gratë dhe ata që kishin arsye. Për sa i përket atyre të treve që nuk morën pjesë në këtë betejë, duke mos pasur arsye, Allahu pas ca kohe zbriti për ta ajetin përmes të cilit tregon se ua pranoi pendimin.

²⁰ El-Fisal, 4/148-149.

²¹ Tevbe, 117.

ARGUMENTET NGA SUNETI:

1- Ebu Seidi na përcjell, duke thënë: “Ndodhi një mosmarrëveshje mes Halid b. Velidit dhe Abdurrahman b. Aufit, ku Halidi e ofendoi Abdurrahmanin. Atëherë i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, tha: “Mos e ofendonit asnjë nga shokët e mi, sepse nëse ndonjëri nga ju do të jepte sadaka në ar sa kodra e Uhudit, kjo nuk do të krahasohej me një grusht e as me gjysmën e asaj sadakaje që kanë dhënë ata.”²².

Ibën Tejmije në librin e tij “Es-Sarim el-Meslul”, gjithashtu edhe Imam Ahmedi dhe disa dijetarë të tjerë thonë: “Kushdo që e ka shoqëruar të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, një vit, një muaj, një ditë, apo vetëm e ka parë një herë, duke qenë ai besimtar, personi i tillë konsiderohet prej sahabëve për aq sa ka qëndruar me të”.

Nëse lind pyetja: “Pse e ndaloi Halidin nga fyerja e sahabëve duke e ditur se edhe ai është prej sahabëve, por për ta tha: **“sikur ndonjëri nga ju do të jepte sadaka në ar sa kodra e Uhudit, kjo nuk do të krahasohej me një grusht e as me gjysmën e asaj sadakaje që kanë dhënë ata”**? Atëherë do të përgjigjemi në këtë mënyrë: “Sepse Abdurrahman b. Afi, dhe të ngjashëm me të, ishte prej atyre që e kishin pranuar Islamin herët, dhe e kishin shoqëruar të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, atëherë kur Halidi dhe të tjerët e kundërshtonin dhe i tregonin armiqësi. Abdurrahmani ishte prej atyre që kishin dhënë sadaka prej pasurisë së tyre dhe kishin luftuar para çlirimit, vepër kjo e cila ishte shumë më e vlefshme se ata që e vepruan një gjë të tillë pas çlirimit, edhe pse të gjithëve Zoti u premtoi mirësi. Këta sahabë të vjetër janë veçuar me shoqërimin e Pejgamberit, sal-lallahu alejhi ue selem, në atë gradë sa nuk kanë mundur ta arrijnë Halidi dhe shokët e tij, të cilët e pranuan Islamin pas çlirimit dhe kemi si

²² Buhariu, nr. 3673 dhe Muslimi, nr. 2541.

qëllim marrëveshjen e Hudejbijes dhe ata që luftuan pas asaj kohe. Për këtë shkak edhe ndaloi ofendimin e tyre, sepse ata ishin më të hershëm në Islam. Për sa i përket atyre, të cilët nuk e shoqëruan të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, rasti i tyre me Halidin është i ngjashëm, sikurse i Halidit me ata të parët”²³.

2- I Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, i tha Omerit: **“Ku e di ti, ndoshta Allahu u ka thënë luftëtarëve të Bedrit: “Punoni ç’të doni, se ua kam falur mëkatet.”**”²⁴

Thuhet se me fjalën e Allahut **“Punoni”** është si qëllim një urdhëresë me të cilën kuptohet respekti apo fisnikërimi. Pra, çdo vepër të keqe që kanë punuar pjesëmarrësit e luftës së Bedrit, Allahu nuk ua llogarit, sepse ua ka premtuar një gjë të tillë.”

Gjithashtu thuhet se me të është si qëllim se: “Punët e këqija të tyre në momentin që ata i punojnë Allahu ua fal sikur mos të kishte ndodhur asnjëherë”²⁵.

Imam Neveviu thotë: “Dijetarët thonë se me këtë fjalë është si qëllim falja e mëkateve të tyre në botën tjetër. Kurse sa i përket kësaj bote sikur ndonjëri nga ata do të bënte ndonjë mëkat, atëherë do të dënohej me dënimin e merituar sipas shariatit. Për këtë çështje Kadi ljadi cek konsensusin e dijetarëve, gjë kjo të cilën Omeri e veproi ndaj disa prej tyre, p.sh. –Kudame b. Medhunin. Po ashtu i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem e dënoi Mistahin, i cili ishte prej luftëtarëve të Bedrit”²⁶.

Ibën Kajimi –për këtë hadith- thotë: “Këto fjalë –edhe pse Allahu e di më së miri- ndoshta kanë si qëllim se Allahu e dinte, se

²³ Es-Sarim el-Meslul, fq. 576.

²⁴ Buhariu, nr. 3983, Muslimi, nr. 2494.

²⁵ Marifet el-hisal el-mukefireh, Ibën Haxher, fq. 31.

²⁶ Sherh Sahih Muslim, 16/56-57.

ata nuk do të dalin nga feja e tyre, por përkundrazi do të vdesin në Islam, edhe pse ndonjëri nga ata mund të bëjë ndonjë mëkat, sikurse të gjithë njerëzit e tjerë. Këto gabime në të cilat Allahu nuk i le të vazhdojnë, por ua mundëson të pendohen prej tyre, t'i lënë ato dhe të punojnë punë të mira, të cilat janë shkak për fshirjen e këtyre mëkateve. Kjo çështje është veçori e tyre nga të tjerët dhe gjë e provuar tek ata. Mirëpo kjo nuk do të thotë se për shkak të kësaj veçorie ata të mos kërkojnë falje, apo t'i lënë anash detyrimet fetare me pretekstin e mbështetjes në këtë falje mëkatesh. Sikur atyre t'u faleshin mëkatet pa i kryer detyrimet fetare dhe pa kërkuar falje nga Zoti, atëherë nuk do të kishin nevojë për namaz, agjërim, haxh, e as xhihad, gjë kjo e cila për ta është e pamundur.”²⁷.

3- Imran b. Husajni përcjell se i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, ka thënë: **“Gjenerata më e mirë është ajo e imja pastaj ajo pas saj, pastaj ajo pas saj”**. Imrani thotë: **“Nuk e di a i përmendi dy apo tri gjenerata pas asaj të vetës”**.²⁸

4-Ebu Musa Eshariu përcjell se i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, thotë: **“Yjet janë siguria e qiellit, atëherë kur yjet zhduken prej qiellit banorëve të tij u vjen premtimi. Unë jam siguria e shokëve të mi, kur unë të shkoj shokëve të mi do t'u vijë premtimi. Ndërsa shokët e mi janë siguria e Umetit tim, kur ata të shkojnë Umetit tim do t'i vijë ajo me të cilën janë premtuar.”**²⁹

²⁷ El-Fevaid, fq. 19.

²⁸ Buhariu, nr. 3650, Muslimi, nr. 2535.

²⁹ Muslimi, nr. 2531.

5- Omer b. Hatabi, radijallahu anhu, përcjell se i Dërguari i Allahut, sal-lallahu alejhi ue selem, thotë: **“Respektoni shokët e mi, sepse ata janë të zgjedhurit tuaj”**³⁰. Ndërsa në një transmetim tjetër thotë: **“Më ruani mua, duke i ruajtur shokët e mi”**³¹.

6- Vathile përcjell nga Pejgamberi, sal-lallahu alejhi ue selem, se ka thënë: **“Do të vazhdojë tek ju hajri derisa të gjinden në mesin tuaj ata që më kanë parë dhe më kanë shoqëruar mua. Pasha Allahun do të vazhdojë tek ju hajri derisa të gjinden në mesin tuaj ata që i kanë parë ata që më kanë parë dhe më kanë shoqëruar mua.”**³²

7- Enesi, radijallahu anhu, përcjell nga Resulullahu, sal-lallahu alejhi ue selem, se ka thënë: **“Argument i besimit të njeriut është dashuria e tij ndaj ensarëve, kurse argument i dyfytërisë tek ai është urrejtja e ensarëve”**³³. Gjithashtu ai lidhur me ensarët ka thënë: **“Ata i do vetëm besimtari dhe i urren vetëm dyfytëreshi.”**³⁴

Ka akoma hadithe të shumta që flasin për vlerën e tyre në përgjithësi. Për sa i përket haditheve që flasin për veprat e tyre në veçanti ato janë të shumtë. Janë aq shumë sa Imam Ahmedi i ka tubuar në librin e tij të quajtur “Fedailu Sahabe” (Vlerat e

³⁰ Ahmedi, Nesaiu dhe Hakimi me sened sahih. Shiko: “Mishkatul Mesabih” 3/1695.

³¹ Ibën Maxhe, Ahmedi, Hakimi, të cilin e saktëson ky i fundit, si dhe Dhehebiu. Ndërsa Busiriu thotë: Transmetuesit e senedit janë burra të besueshëm.

³² E përcjell Ibën ebi Shejbe 12/178, Ibën ebi Asim, 2/630, në librin “Es-Suneh”. Taberaniu në “El-Kebir”, 22/85. Senedin e tij Ibën Haxheri e bën të mirë (Fet-h el-Bari, 7/5, kurse Hejthem i thotë: “E përcjell Taberaniu, një ndër senedet e tij është sahih. Shiko: “Mexhmea ez-Zevaid” 10/20.

³³ Buhariu, 7/113, Muslimi, 1/85.

³⁴ Buhariu, 7/113, Muslimi, 1/85, nga Berau, radijallahu anhu.

sahabëve). Ky libër përbëhet prej dy vëllimeve dhe përmban rreth dy mijë hadithe dhe gjurmë të sahabëve (ethere). Ky libër është më përmbledhësi në këto çështje.³⁵

³⁵ Të cilin e ka redaktuar Dr. Vesijullah b. Muhamed Abas, kurse e ka botuar universiteti “Umul-Kura” (në Meke) në vitin 1403 h.

PËRMBLEDHJE E ASAJ QË U THA MË LART

Nga ajetet dhe hadithet e lartpërmendura përfitojmë këto dobi:

1- Allahu e pastroi anën e jashtme dhe atë të brendshme të tyre. Nga karakteristikat e jashtme të tyre që Ai ua vendosi, është se i ka përmendur me moralin më të lartë të tyre; Ai thotë: **“Të rreptë kundër jobesimtarëve dhe të mëshirshëm mes vete”³⁶**, **“Ndihejmojnë Allahun dhe të dërguarin e Tij. Ata janë të sinqertët.”³⁷**, **“Nuk ndiejnë në gjokset e tyre ndonjë nevojë (për zili, a diçka tjetër) nga ajo që u jepej atyre (muhaxhirëve). Madje edhe sikur të kishin vetë nevojë për të, ata u jepnin përparësi atyre para vetvetes”³⁸**.

Kurse për sa i përket brendësisë së tyre, ajo është çështje me njohjen e të cilës veçohet vetëm Allahu, aze ve xhel, që është i Vetmi që i di brendësitë e zemrave. Ai në ajetet e Tij na tregon për sinqeritetin dhe qëllimet e pastra, që gjinden në brendësitë e tyre. Sa për ilustrim të përmendim këto ajete: **“Ai e dinte ç'ka në zemrat e tyre, prandaj edhe zbriti qetësinë tek ata”³⁹**, **“Ata i duan shpërngulësit tek ta”⁴⁰**, **“Shpresojnë mirësi nga Zoti dhe falje të mëkateve”⁴¹**, **“Allahu ia fali të Dërguarit të Tij, muhaxhirëve dhe ensarëve, të cilët në çastin e vështirë shkuan pas tij”⁴²**.

Allahu ua fali atyre mëkatet, sepse e dinte se nijeti dhe pendimi i tyre ishin të sinqertë. Për sa i përket pendimit, që të

³⁶ Fet-h, 29.

³⁷ Hashër, 9.

³⁸ Hashër, 10.

³⁹ Fet-h, 18.

⁴⁰ Tevbe, 117.

⁴¹ Fet-h, 9.

⁴² Tevbe, 117.

gjithë e dimë se ajo është punë zemre, të cilën nuk e di askush tjetër pos Tij.

2- Meqë Allahu ua mundësoi atyre të jenë veprues të punëve më të mira dhe më të mëdha, të dukshme dhe të fshehta, na tregoi se është i kënaqur ndaj tyre, ua ka falur mëkatet dhe u ka premtuar mirësi.

3- Për shkak të kësaj që u tha, edhe na urdhëroi të kërkojmë falje për ta. Kurse i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, na urdhëroi t'i respektojmë, t'i ruajmë të drejtat e tyre, t'i duam, po ashtu na e ndaloi fyerjen dhe urrejtjen ndaj tyre. Bile ai dashurinë ndaj tyre e konsideroi prej besimit, ndërsa urrejtjen prej dyfytërisë.

4- Pas tërë asaj që u tha është më se e natyrshme, që gjenerata e tyre të jetë më e mira nga të gjitha gjeneratat, si dhe siguria e këtij Umeti. Nga kjo gjë kuptohet, se është detyrim i këtij Umeti që ta pasojë këtë gjeneratë, pasimi i së cilës është rruga e vetme për në xhenet: **“Pasojeni Sunetin tim si dhe Sunetin e Hulefai Rrashidinëve** (udhëheqësve të drejtë), **të cilët do të vijnë pas meje”**.⁴³

⁴³ Ahmedi, 4/126, 127. Ebu Davudi, Tirmidhiu, Nesaiu, Ibën Maxhe dhe Darimiu. Këtë hadith e saktëson një grup dijetarësh. Shiko librin: “Xhamiul-ulumi vel hikem” të Ibën Rexhebit, hadithi nr. 38. Po ashtu shiko librin “Irva el-Galil” hadithi nr. 2544.

ME GRADËN E SAHABËVE NUK KRAHASOHET ASNJË GRADË

Madhërimi i sahabëve dhe njohja e vlerave të tyre është çështje e ditur edhe në mesin e vetë sahabëve të mëdhenj, edhe sikur ky sahabi ta ketë takuar të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, qoftë edhe vetëm një herë dhe për pak.

Ibën Haxheri na e tregon një gjë të tillë me fjalët e tij në të cilat ai thotë: “Për këtë çështje kam lexuar në librin “Ahbar el-Havarixh” të autor Muhamed b. Kudame el-Merveziut: “... pastaj përmend senedin e këtij lajmi dhe në fund thotë: na përcjell Nebixh el-Anezi se ka thënë: Ishim tek Ebu Seid el-Hudriu, që ishte i shtrirë, gjatë bisedës u përmend Aliu dhe Muavia, kur dikush nga të pranishmit e fyeu Muavinë, e Ebu Seidi u ul dhe na rrëfeu tregimin e tij, kur një ditë ishte me të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, ai vetë, Ebu Bekri dhe një beduin. Vazhdon Ebu Seidi duke thënë: pas ca kohe pashë se Omeri po atë beduin e solli para vetes, sepse i kishte fyer ensarët. Omeri me këtë rast u tha ensarëve: Sikur mos të ishte prej atyre që janë shoqëruar me të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, shoqërim ky me të cilin nuk e di çfarë vlere ka fituar, do t’u kisha mjaftuar kundër tij.” Ibën Haxheri në fund thotë: “Përcjellësit e këtij senedi janë të drejtë”⁴⁴.

Pra, Omeri u ndal nga kritikimi i tij, e sa i përket dënimit të tij, as që bëhej fjalë për një gjë të tillë. Kjo për shkak se e dinte, që ai ishte takuar me të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, gjë kjo e cila është argument më se i qartë për faktin, se ata besonin që vlera e sahabëve nuk krahasohet me asgjë tjetër.

⁴⁴ E përcjell Ahmedi /51, pa fjalën e Omerit në fund. Gjithashtu me po këtë tekst e përcjell Ali b. Xhadi 2/956, për senedin e të cilit Hejthemi thotë: “Transmetuesit e tij janë të drejtë”, Ibën Haxheri thotë se me këtë sened e përmend edhe Jakub b. Ebi Shejbe, 1/20. Ndërsa Shejhul Islami në librin e tij “Es-Sarim el-Meslul” fq. 590, tregon se po të njëjtin hadith e transmeton edhe Ebu Dherr Hereviu.

Na përcillet nga Vekiu se ka thënë: “Kam dëgjuar Sufjanin (Theuriun), se kur e lexonte fjalën e Allahut: **“Thuaj falënderimi i takon Allahut, kurse selami qoftë mbi robërit e Tij të zgjedhur”**⁴⁵, thoshte se me këto fjalë janë si qëllim sahabët e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem”. Këtu përfundojnë fjalët e Ibën Haxherit prej librit të tij “El-Isabe”.⁴⁶

Kjo zgjedhje dhe vlerë e tyre është një çështje, e cila nuk mund të paramendohet me emër e as të arrihet, prandaj nuk ka mundësi vlera e tyre të krahasohet me ndonjë vlerë tjetër pa marrë parasysh këta të fundit çfarë vepra kanë bërë

Ibën Omeri, radijallahu anhuma, thotë: “Mos i ofendoni shokët e Muhamedit, sal-lallahu alejhi ue selem, sepse puna juaj dyzet vite nuk krahasohet me punën e tyre për vetëm një orë.” Ndërsa sipas transmetimit të Vekiut thotë: “Puna e tyre një orë është më e vlefshme, se e juaja tërë jetën”⁴⁷.

Xhumhuri i dijetarëve janë të pajtimit, se vlera e sahabëve nuk krahasohet me asnjë gjë tjetër, kjo për shkak se ata jetuan me të Dërguarin, salallahu lejhi ve selem. Për sa i përket atyre që ai i mbrojti në raste të ndryshme, apo ata që u shpërngulën tek ai, e ndihmuan dhe e rrënjëzuan sheriatin e zbritur nga qielli dhe bartjen e tij tek gjeneratat pas tyre, pra, me këta sahabë askush që vjen pas tyre nuk mund të krahasohet. Kjo për vetë faktin, se kushdo që vjen pas tyre dhe punon me këtë shariat, atyre (sahabëve) do t’u shkruhet shpërblimi i këtyre personave. Në këtë mënyrë askush nuk mund t’i arrijë ata me shpërblime.⁴⁸

⁴⁵ S. Nahël, 59. Kurse etheri gjindet tek Taberaniu 20/3. shiko edhe Ibën Kethirin, 3/369.

⁴⁶ El-Isabe, 1/20-22.

⁴⁷ Shënon Ahmedi në “Fedail es-sahabe”, 1/57, Ibën Maxhe, 1/31, Ibën ebi Asim, 2/484. Transmetim të cilin e saktëson Busiriu në “Zevaid Ibën Maxhe”, 1/24 dhe “El-metalib el-alijeh”, 4/146. Ndërsa Albani në librin e tij “Sahih Ibën Maxheh”, 1/33, e konsideron të mirë.

⁴⁸ Fet-h el-bari, 7/7.

Imam Ahmedi në Akiden e tij thotë: “Ai që e ka shoqëruar më pak të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, është më i vlefshëm se një gjeneratë e tërë prej atyre që nuk e shoqëruan, edhe sikur këta të fundit ta takonin Allahun me punët më të mira.”⁴⁹

Ndërsa Neveviu thotë: “Vlera e shoqërimit me të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, qoftë edhe vetëm një çast, është vepër me të cilën nuk krahasohet asnjë vepër tjetër, si dhe është një gradë, e cila nuk arrihet me asgjë. Për sa i përket vlerave ato janë të qëndrueshme dhe që nuk arrihen përmes krahasimeve mes tyre. Gjithashtu ato janë mirësi, të cilat Allahu ia jep atij që do”⁵⁰.

Ata gjithashtu zotëronin edhe karakteristikën, e cila ua vlerëson brendinë e tyre, e cila vjen nga Ai, i cili i di fshehtësitë e gjoksit dhe të zemrës. Si p.sh. fjala e Allahut: **“Ai e dinte çfarë ka në zemrat e tyre”**, ua pranoi pendimin: **“Allahu ia pranoi pendimin të Dërguarit, muhaxhirëve dhe ensarëve”**, u kënaq me ta: **“Vërtet Allahu ishte i kënaqur me besimtarët të cilët të zotoheshin nën hijen e pemës”**, dhe ajete të tjera.

Këto janë gjëra me të cilat ata u dalluan, të cilat nuk mund t’i arrijë askush pas tyre.

Megjithatë dikush mund të thotë: Në disa transmetime përmendet e kundërta e asaj që thamë pak më lart, si p.sh., fjala e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, të cilën e përcjell Ebu Thalebe: *“Do vij në ditë në të cilat njeriu do të shpërblehet për punën e tij sa pesëdhjetë persona”*. Shokët e tij e pyetën: Sa pesëdhjetë persona nga ne apo nga ata? Tha: *Nga ju*.⁵¹

⁴⁹ Sherh sul iëtikad ehlu suneh vel xhemaah, të Lalekait, 1/160.

⁵⁰ Sherh Muslim e Neveviut, 16/93.

⁵¹ Shënon Ebu Davudi, nr. 4341, Tirmidhiu, nr. 2/177, Ibën Maxhe, nr. 4014, dhe Ibën Ihsan, 375: 1850 në Mevarid. Hadith ky për të cilin Tirmidhiu thotë: Hasen Garib, kurse Albani e saktëson duke i bashkuar transmetimet dhe zinxhirët e këtij hadithi. Shiko: Es-Sahih, nr. 494.

Gjithashtu përmendin hadithin e transmetuar nga Ebu Xhumah, radijallahu anhu, i cili na thotë: Ebu Xhumati përcjell se Ebu Ubejde pat pyetur: “O i Dërguar i Allahut, a ka njerëz që do të jenë më të mirë se ne, që të besuam ty dhe luftuam së bashku me ty? Ai tha: *“Njerëzit që do të vijnë pas jush do të më besojnë, duke mos më parë.”*⁵²”

Mirëpo dijetarët kanë sjellë mendime përmes të cilave mund t'i bashkojnë këto hadithe me ato para tyre, të cilat në shikim të parë mund të duken në kundërshtim mes vetes. Ata kanë sjellë edhe këto mendime:

1- Hadithi në të cilin thuhet: “Do të vijnë ditë në të cilat njeriu do të shpërblehet për punën e tij sa pesëdhjetë ditë.”, nuk aludon se punët e tyre do të shpërblehen aq shumë edhe vepruesit e tyre të jenë më të vlefshëm. Sepse shtimi i shpërblimit për një vepër të caktuar nuk nënkupton vlefshmërinë e përgjithshme për vepruesin e saj mbi njerëzit e tjerë.

2- Ndonjëherë njeriu edhe pse është më pak i vlefshëm, por tek ai mund të ketë gjëra të vlefshme, të cilat nuk mund t'i zotërojë tjetri, edhe pse është më i vlefshëm se i pari. Por në përgjithësi i pari ka epërsi më shumë se i fundit.

3- Vlera e tyre është cekur në ato punë në të cilat mund të garojnë të gjithë njerëzit (sahab qofshin këta apo jo), dhe të cilat mund të arrihen me mundin e njeriut, kurse në veprat në të cilat nuk ka vend garimi, por janë thjesht mirësi të Zotit, të cilat ia jep Ai kujt të dojë, siç është shikimi i të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, të jetuarit me të dhe në mesin e tij është çështje në të cilën nuk ka vend mendja. Kjo për shkak se njeriu sado ta adhurojë

⁵² Shënon Ahmedi, 4/106, Darimiu, Taberani 4/22-23, të cilin e saktëson Hakimi dhe e pranon Dhehebiu, 4/85, për të cilin Ibën Haxheri, në Fet-h el-Bari 7/6., thotë: Senedi i tij është i mirë. Shiko: El-Fet-h err-Rrebani, 1/103-104.

Allahun ai nuk do të mund ta arrijë me to gradë, me të cilat i afrohet gradës së sahabëve e lere më të krahasohet me të.⁵³

4- Për sa i përket hadithit të fundit, atij të Ebu Xhumas, transmetuesit nuk janë të gjithë të një fjale gjatë transmetimit të tij. Kjo për shkak se ky hadith aty u cek në formë treguese, e disa të tjerë e cekin në formë pyetëse (o i Dërguar i Allahut, a do të ketë njerëz që do të kenë shpërblim më shumë se ne?) e përcjell Taberaniu⁵⁴. Hafidh Ibën Haxheri për këtë transmetim në El-Fet-h thotë: Senedi i këtij transmetimi është më i saktë se ai para tij, i cili është në pajtim të plotë me hadithin e Ebu Thalebes, hadith për të cilin folëm më herët. Allahu e di më së miri.

Në fund të këtij kapitulli nuk duhet harruar se kundërshtimi mes Xhumhurit dhe dijetarëve të tjerë nuk ka të bëjë me sahabët e mëdhenj, siç janë katër halifet, dhjetë të përgëzuarit me xhenet apo ata për të cilët përmenden transmetime në të cilat lavdërohen posaçërisht, si p.sh., pjesëmarrësit në Akabe, Bedër, Tebuk... etj. Mirëpo kundërshtimi mes tyre është për ata që nuk përmenden për ndonjë vlerë të posaçme përveç shoqërimit (suhbetit). Për këtë shkak imam Ibën Abdulberri i veçoi me përmendje pjesëmarrësit e Bedrit dhe të Hudejbijes.⁵⁵

⁵³ Es-Savaik el-muhrikah, e Hejthemiut, fq. 321.

⁵⁴ Taberani 4/22-23.

⁵⁵ Fet-h el-Bari, 7/7.

OFENDIMI I SAHABËVE DHE DISPOZITAT FETARE NDAJ NJË PERSONI TË TILLË

Ofendimi i tyre ndahet në lloje të ndryshme dhe për secilin prej tyre ka rregulla të posaçme të tij. Për sa i përket fjalës “ofendim”, me të kemi si qëllim: shqiptimi i fjalëve me të cilat kuptohet përçmimi, përmendja e mangësive dhe e gabimeve të tyre, si dhe çdo gjë tjetër (shprehje apo vepër) me të cilën njerëzit kanë si qëllim ofendimin, siç është: mallkimi etj.

Ofendimi i sahabëve është shkallë-shkallë, të cilat nuk e ngrenë lart personin, por e dërgojnë teposhtë në xhehenem. Ka asosh që sahabët i ofendojnë me kufër, mëkate, por ka të tjerë që i ofendojnë me çështje të dunjasë, siç janë: koprracia, shkurt-pamësia. Ofendime këto që iu bëhen ose të gjithëve, ose shumicës, ose disave, apo njërit prej tyre. Nëse ofendohet një nga ata, ky ose do të jetë prej atyre për të cilët transmetimet për vlerat e tij kanë ardhur mutevatire, apo jo. Tani do t'i përmendim të gjitha këto lloje ofendimesh së bashku me ligjin islam rreth tij:

1- Ofendimi i të gjithë sahabëve, apo shumicës së tyre, me kufër, dezertim nga Islami apo mëkate:

Nuk ka dyshim në kufrin e këtyre njerëzve, kjo për shumë shkaqe, ndër më të rëndësishmet janë:

- Sepse kjo fjalë nënkupton se bartësit e Kuranit dhe të Sunetit janë jobesimtarë apo mëkatarë. Nëpërmjet kësaj fjale futet dyshimi edhe në vërtetësinë e Kuranit dhe të hadithit, sepse akuzimi i bartësve njëherësh është akuzë ndaj asaj që ata kanë bartur.

- Kjo fjalë është përgënjeshtër i verseteve kuranore, të cilët tregojnë kënaqësinë dhe lavdërimin e Zotit ndaj tyre. (Lajme që na vijnë nga Kurani dhe Suneti për vlerat e sahabëve janë lajme të prera të cilat obligohemi patjetër t'i besojmë)⁵⁶. Ndërsa ai i cili e mohon diturinë e prerë të arritur përmes Kuranit dhe Sunetit ai me këtë padyshim se bën kufër.

- Kjo është keqsjellje me të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, sepse ata ishin shokët e tij dhe njerëzit e veçantë që ai mbante afër vetes. Ofendimi i të afërmeve të njeriut e mundon atë pa dyshim. Ndërsa keqsjellja me të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, pa dyshim është kufër, gjë kjo e cila është e ditur.

Shejhul Islam Ibën Tejmije duke treguar ligjin Islam mbi këtë lloj fyesish thotë: “Ata që e kanë tepruar në këtë pikë, sa pretenduan se sahabët pas vdekjes së të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, dolën nga Islami, përveç një pakice numri i të cilëve nuk arrin as edhe njëzetëshin, apo pretendojnë se ata, që të gjithë ishin fasikë (mëkatar), tek ky lloj njerëzish nuk ka dyshim për kufrin e tyre. Kjo, sepse ky njeri përgënjeshtrohet atë që e ka vërtetuar Kurani në më shumë se një vend, i cili përmend kënaqësinë dhe lëvdatat e Zotit ndaj tyre. Bile ai që dyshon në

⁵⁶ Err-Rred alerr-rrafidah, fq. 19. bartur nga një pjesë e përmbledhur në librat e dijetarit përtëritës. Botim i universitetit.

kufrin e këtyre njerëzve, atëherë ky kufër bartet edhe tek ai... vazhdon Ibën Tejmije derisa thotë: “Kufri i tyre është prej çështjeve që duhet ta dijë patjetër çdo besimtar dhe nuk ka asnjë arsye për mosdijen e tij”.⁵⁷

Hejthemiu, Allahu e mëshiroftë, thotë: Kundërshtimi mes dijetarëve lidhet me atë që ofendon disa prej tyre, ndërsa për sa i përket ofenduesit të të gjithë sahabëve, kjo çështje është prej atyre që nuk ka dyshim në kufrin e tij”⁵⁸.

Përveç këtyre argumenteve të qarta që përmendëm, disa dijetarë të tjerë përmendin edhe argumente të tjera të posaçme lidhur me këtë çështje. Ndër to janë edhe këto:

a- Komentimin e dijetarëve që i kanë bërë ajetit të sures Fet-h, në të cilin Allahu thotë: **“Muhamedi është i dërguar i Zotit”**, deri tek fjala e Tij: **“Që t'i mërzis me të qafirët”**. Nga ky ajet imam Maliku erdhi në përfundimin, se ai që i urren sahabët është qafir. Kjo sepse sahabët i mërzisnin ata (qafirët), e atë që sahabiu e mërzi ai është qafir. Mendim ky me të cilin është pajtuar Shafi'u dhe dijetarët e tjerë.⁵⁹

b- Hadithi i Enesit, i cili përmendet te Buhari dhe Muslimi, në të cilin i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, thotë: “Shenjë e besimit është dashuria ndaj ensarëve, ndërsa shenjë e dyfytërsisë është urrejtja ndaj ensarëve”. Ndërsa në një transmetim përmendet: “Ata i do vetëm besimtari dhe i urren vetëm mynafiku.”⁶⁰

⁵⁷ Es-Sarim el-Meslul, fq. 586-587.

⁵⁸ Es-Savaik el-muhrika, fq. 379.

⁵⁹ Es-Savaik el-muhrika, fq. 317. Tefsir Ibën Kethir, 4/204.

⁶⁰ Të dhënat rreth këtij hadidhi u cekën më herët tek hadithi nr. 7 në temën: “Hadithet që flasin për vlerën e sahabëve”.

Tek Muslimi në një transmetim tjetër qëndron: *“Nuk i urren ensarët njeriu që beson Allahun dhe Ditën e Gjykimit.”*⁶¹. Ndërsa ai që i ofendon ka bërë diçka më shumë se urrejtja dhe në këtë rast pa dyshim do të jetë mynafik, që nuk e beson Allahun, as Ditën e Gjykimit⁶².

c- Ajo që është transmetuar nga prijësi i besimtarëve Omer b. Hatabi, radijallahu anhu, se e rrihte atë që e konsideronte Omerin më të mirë se Ebu Bekrin, dhe pastaj thoshte: Ebu Bekri ishte njeriu më i mirë pas të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, në këtë e këtë gjë”. Gjithashtu ai thoshte: “Ai që thotë për këtë çështje diçka tjetër pos kësaj që them unë, do ta dënojmë me dënimin e shpifësit”⁶³.

Ndërsa Ali b. Ebi Talibi thotë: “Kush më vlerëson më shumë se Ebu Bekrin dhe Omerin do ta dënoj me dënimin e shpifësit”⁶⁴.

Pra, dy halifet e drejtë si Omeri po ashtu edhe Aliu atë njeri që i vlerësonte njërin prej këtyre të dyve më shumë se Ebu Bekrin e rrihnin njësoj si shpifësin, edhe pse lavdërimi i këtyre të dyve më shumë se Ebu Bekrin nuk do të thotë ofendim; as sharje ndaj ndonjërit prej tyre; kështu që nga kjo kuptohet se tek Omeri dhe Aliu dënimi i atij që e bën një gjë të tillë me sahabët është më i

⁶¹ Muslimi, 1/86.

⁶² Es-Sarim el-Meslul, fq. 581.

⁶³ Fedail es-Sahabe, e Ahmedit, 1/300, të cilin e saktëson Ibën Tejmije në: “Es-Sarim...”, fq. 585.

⁶⁴ Fedail es-Sahabe, 1/83. Es-Suneh, Ibën ebi Asim, 2/575, transmetuar përmes Hakem b. Xhahël, sened i cili është i dobët për shkak të Ebu Ubejde b. Hakem. Shih: Fedail es-Sahabe, 1/83. mirëpo ky hadith ka transmetime të tjera, njëri prej të cilëve është transmetim nga Alkale e ky nga Aliu, të cilin e shënon Ibën Ebi Asimi në “Es-Suneh”, 2/48, të cilin e saktëson Albani. Kurse transmetimin tjetër të bartur nga Suvejd b. Gafleh, ky nga Aliu e shënon Lalekai 7/1295.

madh se i atij të parit.⁶⁵ (vlerësuesit të Omerit apo Aliut më shumë se Ebu Bekrit).

2- Ofendimi i disa sahabëve, ofendim ky i cili prek fenë e tyre:

Si p.sh.: akuzimi i tyre me kufër apo mëkate, nëse ky sahabi është prej atyre rreth vlerës së të cilit janë përmendur argumente mutevatire, siç janë katër halifet e drejtë⁶⁶. Pa dyshim kjo gjë është kufër i qartë, sipas mendimit më të saktë, sepse një ofendim i tillë është mohimi i transmetimeve mutevatir.

Ebu Muhamed b. Ebi Zejdi na përcjell nga Sehnuni, se ka thënë: “Kush pretendon se Ebu Bekri, Omeri, Osmani dhe Aliu janë qafirë apo të humbur duhet mbytur. Ndërsa ai që e thotë një gjë të tillë për të tjerët ai duhet kundërshtuar rreptë”⁶⁷.

Hisham b. Amari thotë: “Kam dëgjuar Malikun duke thënë: Kush e ofendon Ebu Bekrin dhe Omerin vritet. Kush e fyen Aishen, radijallahu anha, vritet, sepse Allahu thotë për të: **“Allahu ju këshillon, që mos të ktheheni edhe një herë në atë që thatë, nëse jeni besimtarë”**⁶⁸. Prandaj ai që i ofendon me amoralitet, me

⁶⁵ Es-Sarim el-Meslul, fq. 586.

⁶⁶ Disa dijetarë këtë rregull e kushtëzojnë vetëm për katër halifet e drejtë, e disa të tjerë vetëm për dy të parët (Ebu Bekrin dhe Omerin). Ndërsa disa të tjerë bëjnë dallim mes sahabëve vetëm duke u bazuar në transmetimet e shumta, të cilët flasin rreth vlerës së tyre apo në mos-transmetim. Ky mendim them se është më i qëlluar, Allahu e di më së miri. Për sa i përket ofenduesve të sahabëve, disa dijetarë për atë që i konsideron Hulefai Rrashidinët qafir e quajnë vetë këtë person qafir. Ndërsa disa të tjerë këtë ofendues e quajnë qafir pa marrë parasysh, a i quajnë halifet qafirë, apo i ofendojnë me diçka tjetër siç është fisku etj.

⁶⁷ Esh-Shifa, Kadi Ijadi, 2/1109. Redaktuar nga El-Bexhavi.

⁶⁸ Nur, 17.

fjalën e tij ka kundërshtuar Kuranin, e ai që e kundërshton Kuranin duhet vrarë”⁶⁹.

Për sa i përket fjalës së Malikut në transmetimin tjetër, i cili thotë: “Kush e ofendon Ebu Bekrin duhet rrahur, ndërsa kush e ofendon Aishen duhet vrarë. Kur u pyet pse kështu? Tha: Sepse kush e ofendon Aishen ai ka kundërshtuar Kuranin”. Me këtë transmetim mendoj –e Allahu e di më së miri- se ka pasur si qëllim kush e ofendon Ebu Bekrin me diçka tjetër pos kufrit. Këtë që po them e vërteton vetë fjala e tij e fundit në të cilën ai flet për Aishen ku thotë: Sepse kush e ofendon Aishen ai ka kundërshtuar Kuranin. Sepse nga vetë ky dijetar është transmetuar fjala e tij, ku shënohet se ofenduesi i Ebu Bekrit duhet vrarë.

Hejthemi duke folur për temën në fjalë aludon në çështjen e ofendimit të Ebu Bekrit, i cili thotë: “Arrijmë në përfundim, se ofendimi i Ebu Bekrit konsiderohet kufër tek medhhebi hanefi, sipas një mendimi tek shafijtë, ndërsa në medhhebin e Malikut është e ditur se një person i tillë duhet rrahur me shkop dhe nuk konsiderohet qafir. Edhe pse këtë fjalë të tij e lëkund mendimi i vetë Malikut, kur flet për havarixhët se ofendimi i Ebu Bekrit është kufër. Mendoj se kjo çështje tek ai ka dy raste: nëse vetëm e ofendon duke mos e konsideruar qafir nuk është qafir, ndërsa nëse e konsideron të tillë atëherë në këtë rast quhet qafir”⁷⁰.

Gjithashtu ai thotë: “Konsiderimi i Ebu Bekrit dhe i shokëve të tij që janë thuajse të ngjashëm me të në vlerë, për të cilët i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, ka dëshmuar se janë prej banorëve të xhenetit, shafijtë nuk kanë folur për këtë çështje. Kjo për shkak se tek ata ishte e prerë çështja se ofenduesi i tyre është qafir”⁷¹.

⁶⁹ Es-Savaik el-muhrika, fq. 384.

⁷⁰ Es-Savaik, fq. 386.

⁷¹ Es-Savaik, fq. 385.

Hureshiu thotë: Kush e ofendon Aishen, radijallahu anha, me atë gjë që Allahu e ka pastruar prej saj... apo e mohon shoqërinë e Ebu Bekrit me të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, apo Islamin e dhjetë të përgëzuarve me xhenet, apo të gjithë sahabëve në përgjithësi, apo i konsideron katër hulefatë qafirë, apo njërin prej tyre, ky person quhet qafir.⁷²

Bagdadiu thotë: “(Dijetarët) thonë: Qafir quhet kushdo që i quan të tillë dhjetë të përgëzuarit me xhenet. Ata thonë se është detyrim t'i duam gratë e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, kurse kushdo që ato, apo disa prej tyre, i konsideron jomyslimane konsiderohet i tillë”⁷³.

Për këtë çështje vërtet ka kundërshtime mes dijetarëve rreth saj, por ndoshta mendimi më i vërtetë është ai që përmendëm pak më lart. Ata që mendojnë se njeriu, i cili e ka këtë mendim rreth sahabëve nuk është qafir, ata megjithatë janë të pajtimit në mendimin se ai është fasik, sepse ka kryer një mëkat të madh shkak i të cilit është edukimi dhe kritikimi i tij, varet kjo sipas pozitës së sahabiut, që ai ka ofenduar gjithashtu në bazë të llojit të tij të ofendimit.

Le të cekim tani dispozitat fetare rreth kësaj pike:

Hejthemiu thotë: “Të gjithë dijetarët janë të mendimit se nuk quhet qafir njeriu, i cili i ofendon sahabët me fasikllëk”⁷⁴.

Ibën Tejmije thotë: “Ibrahim Nehaiu ka thënë: Më herët thuhej: Ofendimi i Ebu Bekrit dhe i Omerit është prej mëkateve të mëdha. Ndërsa Ebu Is-hak Sebiu thotë: Ofendimi i Ebu Bekrit dhe i Omerit është prej mëkateve të mëdha për të cilat Allahu thotë:

⁷² El-Hureshi ala muhtesar Halil, 8/74.

⁷³ El-Ferk bejnel firek, fq. 360.

⁷⁴ Es-savaik el-muhrika, fq. 383.

“Nëse ju i largoheni mëkateve të mëdha, të cilat i keni të ndaluar”⁷⁵.

Nëse është kështu gjendja e ofenduesit të tyre, atëherë dënimi i tij më i vogël është edukimi me rrahje. Kjo sepse rrahja është legjitime për çdo mëkat në të cilin nuk ka dënim të caktuar e shpajim për të. Kjo është çështje rreth së cilës nuk ka kundërshtim mes dijetarëve të sahabëve, pasuesve të tyre në të mirë (tabiinëve) dhe të gjithë Ehli Sunetit dhe Xhematit. Kjo sepse që të gjithë ata janë të pajtimit se për sahabët duhet folur mirë, duhet kërkuar tek Zoti falje, mëshirë etj. Ndërsa dënimi rreth keqsjellsve me ta është ai që cekëm më herët”⁷⁶.

Kadi Ijadi thotë: “Ofendimi i ndonjërit prej tyre është prej mëkateve të mëdha, rreth të cilit medhhebi ynë dhe ai i xhumhurit është edukimi i tij përmes rrahjes duke mos e mbytur”⁷⁷.

Abdulmelik b. Habibi thotë: “Kush nga shiat e tepron në ofendimin e Osmanit dhe distancimin prej tij duhet të edukohet rreptë. E nëse kësaj i shton edhe ofendimin e Ebu Bekrit dhe të Omerit, atëherë edhe dënimi do të jetë më i rreptë, i përsëritet rrahja dhe i shtohet burgu derisa të vdesë”⁷⁸.

Dënimi i ofenduesit të Ebu Bekrit nuk është i njëjtë sikurse ai i ofenduesit të sahabëve të tjerë, por kjo i shtohet aq sa ky sahabi ka vlera në Islam. Dënimi i parë i jepet për shkak të sahabillëkut, pastaj shikohet vlera e tij (Ebu Bekrit), ndihma e tij ndaj Islamit dhe muslimanëve, çlirimet në kohën e tij, ishte zëvendësi i të

⁷⁵ S. Nisa, 31.

⁷⁶ El-Lalekai, 8/1262, 1266, Es-Sarim el-Meslul, fq. 578.

⁷⁷ Muslim-sherh Nevevi, 16/93.

⁷⁸ Esh-shifa, 2/1108, nga i cili është bartur edhe në Es-Sarim el-Meslul, fq. 569.

Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, etj. Secila prej këtyre gjërave është shkak për një dënim të posaçëm.⁷⁹

Dënimi i cekur më parë nuk është çështje në të cilën imami ka të drejtë të zgjedhë mes zbatimit të tij apo jo, mirëpo është çështje, e cila është detyrim për të, që ta zbatojë menjëherë.

Imam Ahmedi thotë: “Askujt nuk i lejohet të përmendë diçka nga të këqijat e tyre, as ta ofendojë ndonjërin prej tyre me mangësi apo diçka të turpshme. Nëse dikush bën një gjë të tillë atëherë është detyrim i udhëheqësit musliman, që ta edukojë dhe ta dënojë atë. Atij nuk i lejohet ta falë, por e dënon patjetër dhe kërkon prej tij që të pendohet. Nëse pendohet i pranohet pendimi, e nëse jo atëherë prapë e dënon dhe e burgos për jetë derisa të vdesë apo të pendohet”⁸⁰.

Vëlla i dashur, medito rreth fjalës së imamit të Ehli Sunetit dhe Xhematit, rreth atij që e ofendon qoftë edhe njërin prej tyre, se si bëhet detyrim dënimi dhe edukimi i tij. Pasi ofendimi i tyre është prej mëkateve të mëdha, tek disa prej dijetarëve, atëherë edhe ligji Islam mbi të është: se e konsideron prej mëkatarëve të mëdhenj, e nëse ndodh që ta bëjë atë mëkat duke e konsideruar një gjë të tillë të lejuar, atëherë ai person është qafir.

Imam Muhamed b. Abdulvehabi, duke treguar dispozitat rreth atij që e lejon ofendimin e sahabëve thotë: “Ai që i ofendon disa prej tyre, nëse ky sahabi i ofenduar është prej atyre transmetimet rreth vlerës së të cilit kanë ardhur në mënyrë mutevatir, siç janë halifet e drejtë, nëse me këtë ofendim beson se është detyrim ofendimi i sahabiut, apo është qoftë edhe i lejuar me këtë gjë bënë kufër. Kjo për faktin se ai në këtë mënyrë i përgënjeshtrohet transmetimet e ardhura nga i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, e përgënjeshtrohet e tij pa mëdyshje janë qafir. Nëse ndodh ta ofendojë duke mos pasur këtë bindje, atëherë

⁷⁹ Es-Savaik el-muhrika, fq. 387.

⁸⁰ Tabaka tel-Hanabile, 1/24. Es-Sarim el-Meslul, fq. 568.

është fasik, sepse ofendimi i besimtarit është fasikllëk, edhe pse disa dijetarë për atë që ofendon Ebu Bekrin dhe Omerin në këtë mënyrë e konsiderojnë qafir. Allahu e di më së miri⁸¹.

Kadi Ebu Jala duke dhënë komentin e tij rreth fjalës së Imam Ahmedit, i cili kur u pyet për ofenduesit e sahabëve tha: “Nuk mendoj se është besimtar.” (Ebu Jala thotë): Ai me fjalën e tij kishte si qëllim njeriun, i cili e sheh të lejuar ofendimin e sahabëve, çështje në të cilën dijetarët janë të pajtimit se është qafir. Kurse nëse i ofendon duke mos e menduar se është e lejuar një gjë e tillë, atëherë konsiderohet mëkatar si çdo mëkatar tjetër, i cili i vepron mëkatet duke mos menduar se janë të lejuara⁸². Pastaj vazhdon t'i përmendë mundësitë e tjera të ofenduesit në këtë pikë.

Nga ajo që u tha më lart arrijmë në përfundimin, se ai që i ofendon disa sahabë, duke i prekur në fenë dhe drejtësinë e tyre, duke e ditur se transmetimet rreth vlerës së tyre janë mutevatire, ai person quhet qafir -sipas mendimit më të saktë- për shkak se e ka përgënjeshtuar lajmin mutevatir rreth tij. Për sa i përket ofenduesit, të cilin dijetarët nuk e quajnë qafir, megjithatë ata që të gjithë janë të pajtimit, se është prej mëkatarëve të mëdhenj, të cilin kemi detyrim ta edukojmë duke e rrahur, duke mos iu lejuar këtu udhëheqësit të besimtarëve t'ia falë këtë gjë. Ai rrihet sipas vlerës së sahabiut, të cilin ky person e ka ofenduar. Sipas këtyre të fundit ofenduesi nuk quhet qafir vetëm nëse e sheh të lejuar (hallall) ofendimin. Ai që sahabët i ofendon me arsye më të mëdha se lejimi i ofendimit, si p.sh. nëse ofendon sahabët duke menduar se me këtë vepër bën adhurim apo i afrohet Allahut konsiderohet qafir pa kurrfarë kundërshtimi tek dijetarët. Fjalët e tyre janë të qarta rreth kësaj pike, ashtu siç i përmendëm më sipër. Duke e sqaruar si duhet këtë pikë, atëherë me ndihmën e Allahut ato që vijnë pas saj kuptohen më lehtë dhe më shpejt, ku mu për këtë shkak edhe u zgjatëm me rreshtat në këtë çështje.

⁸¹ Er-Red aler-rafidati, fq. 19.

⁸² Es-Sarim el-Meslul, fq. 571.

3- Ofendimi në fe i sahabiut rreth të cilit nuk kanë ardhur transmetime mutevatire, të cilat flasin për vlerën e tij.

Pak më lart treguam fjalën më të saktë, se ai që ofendon në fe sahabiun për vlerën e të cilit kanë ardhur transmetime mutevatire ai është qafir. Për sa i përket atij rreth sahabit që nuk kanë ardhur transmetime mutevatire, në këtë çështje xhumhuri i dijetarëve janë të mendimit se ky person nuk është qafir, kjo për faktin se ofenduesi nuk mohon diçka, e cila dihet në fe patjetër nga çdokush (lajmin mutevatir). Përveç faktit, nëse e ofendon atë për shkak se është sahab (duke thënë sahabit janë kështu e ashtu dhe duke thënë gjëra të ndaluara rreth tij).

Imam Muhamed b. Abdulvehabi thotë: “Nëse sahabi është prej atyre rreth vlerës së të cilit transmetimet nuk janë mutevatire, fjala më e saktë është se ky ofendues konsiderohet fasik, përveç nëse e shan për shkak të gradës së tij si sahab i të Dërguarit, salallahu alejhi ue selem, atëherë në këtë rast është qafir”⁸³.

4- Ofendim i disave prej tyre, ofendim ky që nuk i prek, as në fenë, as në besnikërinë e tyre.

Nuk ka dyshim se një person i tillë meriton kritikën dhe edukimin. Mirëpo nga ajo që kam lexuar në fjalët e dijetarëve nëpër referencat e përmendura, nuk kam hasur se ndonjëri prej tyre këtë person e konsideron qafir. Ata nuk bëjnë dallim mes ofenduesit të sahabëve të mëdhenj apo të tjerëve.

⁸³ Err-Rred alerr-rrafida, fq. 19.

Shejhul Islam Ibën Tejmije thotë: Nëse dikush i ofendon ata me diçka që nuk i prek, as në besnikërinë e as në fenë e tyre, si p.sh., i akuzon për koprracë, frikacakë, pak dituri, jo devotshmëri etj., ky person meriton kritikë dhe edukim dhe nuk gjykojmë për të se është qafir vetëm për fjalë të tilla. Në këtë mënyrë komentohen fjalët e dijetarëve me të cilat ata nuk i konsiderojnë qafir këta lloj njerëzish.⁸⁴

Ebu Jala ndër shembujt që përmend në këtë temë ishte edhe akuzimi i sahabëve me mangësi në çështjet e diplomacisë dhe të politikës.⁸⁵

U afrohet këtyre shembujve edhe ai i akuzimit të tyre si shkurtpamës, jo të aftë, të dhënë pas dunjasë etj.

Me këto lloj ofendimesh janë ndotur disa libra historie, kanë shkruar disa shkrimtarë, të cilët e konsiderojnë veten prej Ehli Sunetit, në ca studime të tyre bashkëkohore, e gjithë kjo në emër të studimit dhe të arritjes tek e vërteta. Orientalistët në shumicën e këtyre studimeve kanë dorë dhe vërehen gjurmët e tyre.

Studim rreth metodologjisë së ashtuquajtur: “mevduij”

Ndoshta është arsyeshme të flasim pak rreth kësaj metodologjie studimi, që të qartësojmë përmes saj rrezikun e kësaj metode studimi, të cilën mund ta praktikojë dikush rreth historisë së sahabëve.

Tek perëndimorët me fjalën “metodologji e ashtuquajtur mevduij” kanë si qëllim studimin e një teme të caktuar vetëm nga aspekti logjik, larg nga perceptimi i kësaj teme nga aspekti fetar.⁸⁶

⁸⁴ Es-Sarim el-Meslul, fq. 586.

⁸⁵ Es-Sarim el-Meslul, fq. 571.

Në kundërshtim me këtë metodologji themi:

1- Besimtari në asnjë mënyrë nuk mund të ndahet nga besimi i tij pa marrë parasysh gjendjen e tij, përveç nëse është jobesimtar.⁸⁷

2- Po kështu qëndron puna edhe me historinë islame, pasi ajo është bartur deri tek ne përmes metodologjisë së transmetimit gjeneratë pas gjenerate, atëherë me çfarë metodologjie tjetër (pos asaj fetare) duhet të kuptohet dhe të komentohet ajo. Nëse nuk e bëjmë atë përmes metodologjisë Islame, atëherë patjetër duhet të zgjedhim një metodologji tjetër, e cila do të na shpinte në devijim ngaqë s'e kuptojmë.

Duke u nisur nga kjo që përmendëm është detyrimi jonë, që këtë metodologji studimi të mos e praktikojmë në historinë e sahabëve. Gjithashtu duhet ditur se metodologjia e ashtuquajtur "En-Nakdij" apo "Mevduij" nënkupton ofendimin e sahabëve, i cili është i pranishëm nëpër librat e bidatçinjve dhe ato të historisë (e cila nuk ka ngjyrë fetare).

Kjo metodologji studimi edhe pse bart në vetvete emrin si shkencore, assesi nuk do të thotë se e nxjerr nga realiteti (i keq), që mbart në vetvete me të cilën u njoh tek Ehli Suneti. Emërtimi i tij me emra të këtillë, as të shkruarit e autorëve me emra të njohur nuk ia rrit aspak vlerën kësaj metodologjie të devijuar.

Të gjithë këto ofendime, të cilat Ehli Suneti i kishte varrosur, kur e kishin shtetin në duart e tyre e ngjallën këta njerëz me metodologjinë e tyre "shkencore".⁸⁸

⁸⁶ Shiko: Menhexh kitabet et-tarih-Ulejani: 138. me pak ndryshime.

⁸⁷ Për më shumë lidhur me këtë studim kthehu tek dorëshkrimi i dijetarit, Dr. Muhamed Reshad Galil, fq. 34-37.

⁸⁸ Kjo fjali është e marrë nga një studim i vlefshëm i Dr. Muhamed Reshad Halil. Autori në të qartësoi metodologjinë e saktë, se si duhet studiuar

Ajo me të cilën këshilloj veten time dhe vëllezërit e mi, të cilët studiojnë historinë e sahabëve, gjatë këtij studimi mos ta lënë kurrsesi anash akiden e tyre, pjesë e së cilës është besimi se të gjithë sahabët ishin të drejtë dhe se është e ndaluar ofendimi i tyre. Prandaj për hir të Allahut, kini kujdes mos të shkatërrohet Islami nga ana juaj. Le ta dijë çdokush, se Ehli Suneti ka një metodologji të qartë rreth studimit të këtyre lajmeve, ashtu siç do ta përmendim në fund të këtij studimi.

historia e sahabëve sipas medhhebit të Ehli Sunetit. Allahu e shpërbleftë me të mira.

5- Dispozitat fetare ndaj ofenduesit të Aishes

Ofendimi i Nënës së Besimtarëve, radijallahu anha, me atë gjë prej së cilës Allahu e ka pastruar (zinasë); të gjithë dijetarët janë të pajtimit se konsiderohet kufër.

Kadi Ebu Jala thotë: Ai që shpif për Aishen, radijallahu anha, me atë gjë për të cilën Allahu e ka pastruar prej saj, pa kurrfarë kundërshtimi ky person mes dijetarëve është qafir. Konsensusin rreth kësaj që po përmendim e kanë përcjellë shumë dijetarë, shumë të tjerë e kanë pohuar një gjë të tillë. Nga Maliku përcillet se ka thënë: Kush ofendon Ebu Bekrin rrihet, kurse ofenduesi i Aishes vritet. Kur u pyet: Pse. Ai tha: Ai që e fyen atë (Aishen) ka kundërshtuar Kurandin.⁸⁹

Ibën Shabani në transmetimin e tij nga Maliku thotë: Sepse Allahu i Lartësuar thotë: **“Allahu ju këshillon që mos të ktheheni prapë në atë gjë (ofendim), nëse jeni besimtarë”**, prandaj, ai që i kthehet diçkaje të ngjashme del nga besimi.⁹⁰

Argumentet që aludojnë në kufirin e ofenduesit të Aishes janë të qarta, prej tyre edhe këto:

1-Ajo me të cilën imam Maliku u argumentua, se një gjë e tillë është përgënjeshtim i Kuranit, i cili dëshmoi për pastërtinë e saj, prandaj përgënjeshtimi i diçkaje nga Kurani është kufër.

Imam Ibën Kethiri thotë: Të gjithë dijetarët nëpër kohë të ndryshme janë të pajtimit në mendimin, se ai që e ofendon atë pas zbritjes së ajetit dhe e akuzon me atë që Allahu e ka pastruar

⁸⁹ Es-Sarim el-Meslul, fq. 565-566. Ky transmetim me zinxhirin e tij gjendet në librin Muhala, 11/414-415.

⁹⁰ Esh-Shifa: 2/1109, ajeti gjendet në suren Nur, 17.

prej saj (zinasë) konsiderohet qafir, sepse është përgënjeshtues i Kuranit.⁹¹

Ibën Hazmi duke komentuar fjalën e lartpërmendur të imam Malikut thotë: Kjo fjalë e imam Malikut është më se e vërtetë, sepse një vepër e tillë konsiderohet dalje e tërë nga feja dhe përgënjeshttrim i Allahut të Lartësuar në pastrimin e saj nga kjo shpifje.⁹²

2- Ky veprim përmban në vetvete përçmimin e Pejgamberit, sal-lallahu alejhi ue selem, në disa aspekte, të cilat na i tregon Kurani, ku prej tyre janë edhe këto:

Ibën Abasi gjatë komentimit të dy ajeteve të Kuranit bëri dallim mes dy prej tyre, e para ishte: Fjala e Allahut: **“Ata që shpifin për gratë e ndershme pastaj nuk sjellin katër dëshmitarë rihini ata me tetëdhjetë të rëna...”**⁹³ dhe ajeti tjetër: **“Vërtetë, ata që akuzojnë gratë e ndershme, besimtare të pafajshme, janë të mallkuar në këtë botë dhe në botën tjetër dhe ata i pret një dënim shumë i madh”**. Ai në komentimin e ajetit të fundit tha: Ky ajet është i posaçëm për Aishen dhe gratë e tjera të të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem. Në të nuk përmendet pendimi, sepse kemi të bëjmë me gratë e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, dhe dënimi për shpifësin nuk përmendet, por atë e di vetëm Allahu. Pra, për të ka dënim dhe nuk ka pendim. Kurse në ajetin e parë ceket, se ai që shpif për gratë e besimtarëve për të ka pendim... transmetuesi thotë: një njeri kur e dëgjoji këtë komentim kaq të mirë, ngaqë u kënaq deshi të ngrihet nga dersi dhe ta puthë në ballë Ibën Abasin.⁹⁴

⁹¹ Shiko tefsirin e Ibën Kethirit: 3/276, tek komentimi i fjalës së Allahut: “Ata që shpifin ndaj grave të ndershme...” Nur, 23.

⁹² El-Muhala, 11/415.

⁹³ S. Nur,4.

⁹⁴ Tefsir Ibën Xherir, 18/83, nga i cili e ka bartë në tefsirin e tij edhe Ibën Kethiri: 3/277.

Pra, Ibën Abasi me ajetin e dytë tregoi se ishte si qëllim Aishja dhe nënat e tjera të besimtarëve, sepse me shpifjen ndaj tyre njëherësh kuptohet ofendimi dhe nënçmimi i të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem. Kjo, për shkak se shpifja për një grua të caktuar nënkupton nënçmimin e burrit të saj, siç është nënçmim edhe për djalin e saj, sepse një gjë e tillë aludon në mungesën e nderit dhe amoralitetin në shtratin e pasardhësit të tij. Amoraliteti i një gruaje nëse është turp dhe mërzë e madhe për gruan vetë, po ashtu kjo vepër në të njëjtën kohë është turp edhe më i madh për burrin e saj. Bile mund të themi se akuzimi i gruas së dikujt me amoralitet burrit të saj i vjen më rëndë, se sa të akuzohej vetë ai nga të tjerët e jo gruaja e tij.⁹⁵ Prandaj nënçmimi i të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, konsiderohet kufër, sipas mendimit të gjithë dijetarëve. Kurtubiu në komentimin e fjalës së Allahut: **“Allahu ju këshillon, që mos të ktheheni në diçka të ngjashme asnjëherë”** thotë se është si qëllim rasti i Aishes, sepse një gjë e tillë u tha vetëm për gratë e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, sepse ofendimi i të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, në nderin dhe familjen e tij konsiderohet kufër nga personi që e vepron.⁹⁶

Gjithashtu argument për faktin se ofendimi i familjes së të Dërguarit është ofendim edhe i tij, është ajo që shënojnë dy imamët, Buhariu dhe Muslimi, në hadithin e njohur si hadithi me rastin e shpifjes ndaj Aishes, e cila transmeton se: *I Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, kërkoi nga Abdullah b. Ubej b. Ebi Seluli që të kërkonte falje (tek i Dërguari) për këtë shpifje pastaj ai duke qenë në mimber tha: “O besimtarë kush më arsyeton kundrejt një njeriu, i cili me dëmin e tij më ka prekur edhe në familjen time...”*

Pra, fjala e tij (kush më arsyeton) ka si qëllim thënien e fjalës së drejtë dhe të vërtetë në këtë çështje përmes së cilës apo e cila do të jetë shkak për largimin e këtij dëmi dhe kësaj mërzie. Allahu

⁹⁵ Es-Sarim el-Meslul fq. 45, Kurtubiu: 12/139. Shtëpia botuese ‘Kutub ilmije’.

⁹⁶ Kurtubiu: 12/136-137, bart nga Ibnul Arabiu në Ahkam el-Kuran 3/1355-1356, me korrekturë të El-Bexhavit.

e di më së miri. Kështu që u vërtetua, se ai u mërziu për një shpifje të tillë, edhe pse nuk i ndodhi atij drejtpërsëdrejti, por guas së tij dhe me këtë rast kërkoi që dikush ta arsyetojë. Kur e dëgjuan këtë fjalë disa besimtarë, të cilët nuk kishin fanatizëm thanë: Na urdhëro t'ua heqim kokat, sepse ne të arsyetojmë nëse ti kërkon. I Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, kur i dëgjoi këto fjalë nga Sadi nuk ja mohoi (pra, mbytyen e tyre).⁹⁷

Shejh Muhamed b. Abdulvehabi thotë: “Kush shpif kundër të Mirës dhe të Pastrës Nënës së Besimtarëve, guas së të Dërguarit të Zotit të gjithësisë, në këtë botë dhe në botën tjetër, ashtu siç tregojnë argumentet e sakta, janë prej djallëzive të Abdullah b. Ubej b. Ebi Selulit, i cili ishte koka e munafikëve. Kështu që gjendja e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, është sikur thoshte: O besimtarë kush më arsyeton në shpifjen që më është bërë ndaj familjes sime. Allahu thotë: **“S’ka dyshim se ata që e fyejnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ata i ka mallkuar Allahu në Dunja dhe në Ahiret dhe për ta ka përgatitur një dënim të dhembshëm. E ata që i fyejnë besimtarët dhe besimtare, për çka ata nuk janë fajtorë, ata kanë ngarkuar veten me një mëkat shumë të madh.”**⁹⁸ Prandaj ku janë ndihmësit e fesë së tij, që t’i thonë, ne të shfajësojmë, o i Dërguari Allahut.”⁹⁹

Nuk duhet harruar se shpifja ndaj Aishes është ofendim i të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, edhe nga një aspekt tjetër, i cili është:

Allahu thotë: **“Gratë e këqija janë për burrat e këqij...”**¹⁰⁰

Ibën Kethiri thotë: Nga ky ajet kuptohet se Allahu nuk do t’ia jepte Aishen, radijallahu anha, të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, sikur ajo të mos ishte e pastër, sepse i Dërguari, sal-lallahu

⁹⁷ Es-Sarim el-Meslul, fq. 47-49, me shkurtrim.

⁹⁸ Ahzab, 57-58.

⁹⁹ Risaletun firr-rred alerr-rrafida, fq. 25-26.

¹⁰⁰ Nur, 26.

alejhi ue selem, është njeriu më i pastër dhe më i mirë i të gjithë njerëzve e sikur ajo të ishte e keqe dhe e papastër nuk do t'i takonte e as nuk do t'i përshtatej, as sipas pikëpamjes së shariatit, as sipas asaj të caktimit (kaderit) të Zotit. Për këtë Allahu thotë: **“Ata – i Dërguari dhe Aishja- janë të pastër nga ajo që thonë-shpifësit...”**, pra, ata janë të pastër nga çdo shpifje e shpifësve dhe e armiqve.¹⁰¹

6- Ligji ndaj shpifjes kundër nënave tjera të besimtarëve:

Dijetarët janë ndarë në disa mendime rreth shpifësit të nënave të tjera të besimtarëve. Por mendimi më i saktë në këtë çështje është, se një njeri i tillë me këtë punë del nga feja. Kjo për shkak se si shpifësit e Aishes, që me veprën e tyre e hidhëruan Allahun dhe dolën nga feja, ashtu është gjendja me çdo shpifës ndaj çdo gruaje tjetër të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, sepse ato janë njësoj në Islam.

Po ashtu për shkak se me shpifjen ndaj bashkëshortes së të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, nënçmohet personaliteti i tij dhe fyhet vetë ai. Gjë kjo të cilën e sqaruam kur folëm rreth ligjit islam ndaj shpifësit kundër Aishes, radijallahu anha.

Për sa i përket ofenduesit të ndonjërës prej tyre (ofendim që nuk prek në nderin e tyre), atëherë ligji i shariatit për atë person është njësoj sikurse ligji i lartpërmendur për ofendimin e sahabëve.

¹⁰¹ Ibën Kethir, 3/278.

PASOJAT QË TËRHEQ PAS VETE OFENDIMI

Dijetarët e hershëm ishin të vetëdijshëm se çfarë mund të sillte nënçmimi dhe ofendimi i sahabëve. Për këtë shkak ua tërhoqën vërejtjen të tjerëve nga rreziku i shpifësve dhe qëllimet e këqija të tyre. Kjo për arsyen se ata ishin të vetëdijshëm, se ofendimi i tyre sjell pas vetes pasoja negative, të cilat kundërshtojnë bazat themelore të fesë.

Pati nga këta ofendues që në shikim të parë duket se folën fjalë të vogla, por në realitet ato ishin të rrezikshme dhe mbartnin në vetvete shumë gjëra negative, disa prej të cilave do t'i përmendim në këtë kapitull, pastaj do të sqarojmë pasojat negative të këtij lloji ofendimi.

Më shumë do të përqendrohemi në llojin e parë dhe të dytin të ofendimit, pra, atë të konsiderimit të disa sahabëve, apo disa prej tyre si qafirë apo fasikë. Në këtë grup futet gjithashtu edhe akuzimi i drejtësisë së atyre për vlerën e të cilëve argumentet janë të transmetuara në mënyrë mutevatire, siç janë katër Halifet e Drejtë dhe të ngjashëm me ta, radijallahu anhum.

Imam Maliku, Allahu e mëshiroftë, për këtë lloj ofenduesish të sahabëve thotë: “Ata janë njerëz që duan ta ofendojnë të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, por pasi nuk mundën ta bënin një gjë të tillë ofenduan shokët e tij. Vepruan kështu që të tjerët të thonë, se ai ishte njeri i keq, sepse sikur të ishte i mirë do t'i kishte shokët e tillë.”¹⁰²

¹⁰² Marrë nga një libërthi i quajtur “Dispozitat fetare rreth ofendimit të sahabëve” fq. 46, libërth ky i marrë nga libri: “Es-Sarim el-Meslul”, fq. 580.

Imam Ahmedi, Allahu e mëshiroftë, thotë: “Nëse dëgjon dikë duke ofenduar ndonjërin nga sahabët dysho në Islamin e tij.”¹⁰³

Ndërsa Ebu Zura err-Rrazi thotë: “Nëse dëgjon dikë duke ofenduar shokët e të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, dije se ai është zindik (i dalë nga feja). Kjo për shkak se i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, te ne është i vërtetë, po ashtu edhe Kurani është i vërtetë, e ata që ne na e sollën Kuranin dhe Sunetin ishin këta njerëz. Prandaj ai që i ofendon ata me këtë punë dëshiron ta zhdukë besimin tonë tek këta dëshmitarë dhe përcjellës të fesë e në këtë mënyrë njëherësh të fillojmë e të dyshojmë edhe në Kuranin dhe Sunetin. Për këtë shkak këta ofendues duhet të ofendohen e jo ata ta ofendojnë dikë tjetër, ku edhe kjo është arsyeja jonë pse i konsiderojmë zindikë (të dalë nga feja)”.¹⁰⁴

Imam Ebu Nuajmi, Allahu e mëshiroftë, thotë: “Kush i vrojton gabimet e shokëve të të Dërguarit, sal-lallahu alejhi ue selem, dhe mundohet t’i mbajë në kujtesë rastet e tyre në të cilat ata gabuan kur ishin nervoz, e pastaj t’i përhapë ato, është ai njeri i cili po sprovohet në fenë e tij.”¹⁰⁵

Po ashtu ai thotë: “Kush mund ta lirojë gjuhën e tij kundër tyre (sahabëve) veç atij që i është nxirë besimi i tij në të Dërguarin, sal-lallahu alejhi ue selem, në shokët e tij, në Fenë Islame dhe në besimtarët.”¹⁰⁶

Vërejtjet që bëjnë dijetarët në këtë pikë kundër ofenduesve e përfshijnë ofendimin e çdo sahabiu pa marrë parasysh cili është ai. Këtë kritikë dijetarët e kanë bërë në mënyrë të përgjithshme, pra, për ofenduesit e çdo sahabiu pa marrë parasysh cili është ai.

¹⁰³ El-Bidaje ven-Nihaje, 8/142. Po ashtu shiko: El-Mesail verr-rresail në akide të transmetuara nga Ahmedi të dijetarit Ahmedij, 2/363-364, botimi i Dar Tajibeh.

¹⁰⁴ El-Kifaje, e Hatib Bagdadiut, fq. 97.

¹⁰⁵ Eli-Imameh, Ebu Nuajm, fq. 344.

¹⁰⁶ Po aty, fq. 376.

Nëse ndalesh dhe i analizon fjalët e tyre e vëren qartë atë që thamë. P.sh., imami i Ehli Sunetit (Ahmedi) ka thënë: “Kushdo që përmend ndonjë nga sahabët për të keq”, Ebu Zurah tha: “E degradon ndonjërin prej tyre”. Pra, ata ia tërhoqën vërejtjen kujtdo që vetëm i nënvlerëson apo i përmend për të keq ndonjërin nga sahabët. A thua, çfarë do të thonin për atë që i ofendon apo i gjykon si qafir këta sahabë?! Gjithashtu këto fjalë i thanë për ofenduesin e vetëm një sahabi, pa marrë parasysh cili është ai, e çfarë mund të thuhet për atë që ofendon pjesën më të madhe të tyre?!...

Lexues i dashur, më poshtë do të përmendim disa pasoja, të cilat janë pjellë e një ofendimi të tillë:

Disa pasoja, të cilat janë pjellë e një ofendimi të tillë

1- Shpifja se shumica e sahabëve dolën nga feja apo u bënë fasikë, përveç një pakice të tyre, nënkupton dyshimin në vërtetësinë e Kuranit dhe të haditheve profetike. Kjo për shkak se akuzimi i bartësve të Kuranit dhe hadithit është akuzë ndaj këtyre të fundit. Për arsye se nuk mund të besojmë në saktësinë e tyre, kur e dimë se ato na i sollën njerëz që janë qafirë dhe dolën nga feja, Zoti na ruajt. Ky ishte edhe shkaku pas të cilit u kapën disa të humbur dhe bidatçi, që më pas të pretendojnë se sahabët e kanë ndryshuar Kuranin, kurse disa të tjerë edhe pse e besonin një gjë të tillë, megjithatë e fshehën në vetvete këtë bindje të tyre. Gjendja është njësoj edhe me hadithet profetike, nëse sahabët akuzohen për dalje nga Islami, atëherë edhe hadithet do të konsideroheshin të dobëta, sepse zinxhiri i transmetimit të tyre do të ishte i shkëputur dhe për pasojë do të konsiderohej i dobët.

Disa nga këta shpifës mundohen të shprehin, para të tjerëve, se e besojnë Kuranin. Këtyre njerëzve ne u themi se besimi në vërtetësinë e tij nënkupton edhe besimin në atë që përmban Kurani brenda vetes, ku ndër të tjera aty përmendet qartë, se sahabët janë njerëzit më të mirë në të gjithë popujt, Allahu nuk do t'i devijojë ata, si dhe Ai është i kënaqur me ata, e shumë vlera të tjera të tyre që përmenden në Kuran. Prandaj ai që pretendon se e beson Kuranin dhe nuk i beson këto të vërteta që gjinden aty ai është përgënjeshtues i Kuranit dhe kontradiktor në pretendimet e veta.

2- Kjo bindje nënkupton se ky Umet – Zoti mos e dhashtë-është Umeti më i keq që ka dalë në fytyrë të tokës, kurse të parët e tij ishin më të këqijtë. Gjenerata e tij e parë, e cila në fakt është edhe më e mira, nënkupton të jenë qafirë dhe fasikë, pra, jo më të

mirët, por më të këqijtë e të gjithë gjeneratave.¹⁰⁷ Kjo me të vërtetë është fjalë e madhe që ka dalë nga goja e tyre.

3- Nga fjala e lartpërmendur lind njëra nga dy mundësitë: Ose konsiderimi i Allahut injorant se nuk i njihte ata, ose mundësia tjetër, shtrembërimi i argumenteve me të cilat Ai i vlerësoi sahabët. Nëse është mundësia e parë – e Allahu është i pastër nga mangësitë-, pra sikur të mos e dinte se ata do të dilnin nga feja, ku si shkak i kësaj injorance edhe i lavdëroi ata dhe u premtoi mirësitë e Tij, atëherë kjo vërtetë është injorancë. Por kjo mundësi nuk qëndron, sepse Allahu di gjithçka dhe Ai është i pastër nga kjo dhe çdolloj mangësie tjetër.

Nëse do të ishte mundësia tjetër, pra, nëse Allahu e dinte se ata do të dilnin nga feja e megjithatë i lavdëroi, u kënaq me ta dhe u premtoi mirësi, atëherë të gjitha këto lëvdata dhe premtime do të ishin kotësi. Por kotësia tek Allahu është e pamundur, ngase ajo është mangësi e Allahu është i pastër nga mangësitë.¹⁰⁸

Këtë ofendim gjithashtu e pason edhe kritika në urtësinë e Allahut të Lartësuar, i cili me urtësinë e tij i zgjodhi ata për ta shoqëruar të Dërguarin e Tij, sal-lallahu alejhi ue selem, të cilët luftuan me të, e ndihmuan dhe i dolën në krah atij, gjithashtu ai i zgjodhi ata dhëndurët e vet. I Dërguari dy vajzat e tij të dashura i martoi me Osman b. Afanin, radijallahu anhu, po ashtu ai u martua me vajzën e Ebu Bekrit dhe atë të Omerit, radijallahu anhuma. Sikur këta burra të dilnin nga feja, atëherë lind pyetja si do t'i zgjidhte për ndihmës dhe dhëndurë i Dërguari sal-lallahu alejhi ue selem, këta njerëz, që i njihte se si do të përfundonin?!...

4- I Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, harxhoi mund të paparë për edukimin e shokëve të tij, sakrificë kjo e cila zgjati përplot njëzet e tri vite, ku me ndihmën e Allahut arriti që atë

¹⁰⁷ Es-Sarim el-Meslul, fq. 587

¹⁰⁸ Shiko: It-haf dhevin-nexhabeh, të Muhamed b. el-Arabi et-Tibani, fq. 75. botimi Dar el-ensar.

shoqëri ta bëjë shembull për të gjithë, si në aspektin moral, në sakrificë, asketizëm, devotshmëri etj., dhe ky edukim madhështor pa kurrfarë dyshimi Profetit, sal-lallahu alejhi ue selem, i dha titullin: “Edukuesi më i madh në histori”.

Mirëpo për fat të keq kundër tërë kësaj që përmendëm pak më sipër pati njerëz që pretendojnë se janë pjesëtarë të Islamit dhe i takojnë Umetit të Muhamedit, sal-lallahu alejhi ue selem; dhe asaj shoqërie që edukoi Pejgamberi, salallahu alejhi ve sele, i japin një pamje mjaft negative, duke e shkatërruar në këtë mënyrë gjithë mundin profetik e arritur në edukimin e kësaj gjenerate. Ata pretendojnë se Profeti, sal-lallahu alejhi ue selem, dështoi në edukimin e tyre, dështim të cilin askush nuk e ka provuar dot, asnjë njeri i sinqertë nuk mund ta bëjë këtë, se nuk është i urdhëruar direkt me shpallje nga Allahu i Lartësuar, kurse i Dërguari ishte i urdhëruar nga Allahu dhe i ndihmuar direkt nga Ai.¹⁰⁹

Grupacioni i ashtuquajtur “Imamije” pretendon se Muhamedi, sal-lallahu alejhi ue selem, me përpjekjet e tij nuk arriti të edukojë më tepër se tre apo katër (sipas dy transmetimeve) sahabë. Këta sahabë sipas tyre qëndruan të kapur në fe edhe pas vdekjes së Profetit, sal-lallahu alejhi ue selem, kurse të tjerët, sipas tyre të gjithë devijuan duke dalë nga Islami, Allahu na ruajt. Ky mendim e përforcon bindjen se Profeti, sal-lallahu alejhi ue selem, kishte dështuar në edukimin e shokëve të tij dhe munda i tij nuk pati kurrfarë ndikimi tek ata.

Këta pretendues ia humbin shpresën për përmirësim mbarë njerëzimit, ua humbin besimin në metodologjinë dhe fuqinë e Islamit për mundësitë e edukimit dhe përmirësimit etik e moral. Mendimi i tyre krijon dyshime në profecinë e Muhamedit, sal-

¹⁰⁹ Disa bartës të këtyre shpifjeve dhe humbjeve pretendojnë se i Dërguari, sal-lallahu alejhi ue selem, kishte dështuar në edukimin e sahabëve dhe sipas tyre ai që do t’ia arrijë qëllimit në këtë çështje është Mehdiu i tyre, të cilin ata vazhdojnë ta presin. Shiko librin: “Err-Rrusulu verr-Rrisalat” të Esh-karrit, fq. 212, 213.

lallahu alejhi ue selem, sepse feja e cila nuk mund t'i ofrojë njerëzimit disa njerëz apo një shoqëri të edukuar në kohën e mësuesit të saj, sa ishte vetë ai gjallë, si do të arrihet një qëllim i tillë pas vdekjes së tij dhe kalimit të një kohe mjaft të gjatë nga koha profetike?!

Nëse besimtarët me daven e tyre nuk mundën të qëndronin të paluahatshëm, dhe nuk arritën t'i qëndronin besnik Profetit të tyre pasi ai vdiq e shkoi tek Zoti i tij, duke devijuar të gjithë përveç katër prej tyre, atëherë si do të mund të thërrisim në ideologjinë, se kjo fe është e vetmja që mund ta përmirësojë njerëzimin dhe t'i edukojë shpirtat me vlerat e moralit të mirë?! Si do të mund të pretendonim se kjo fe është ajo që arrin t'i nxjerrë njerëzit nga humbja dhe vlerat e ulëta njerëzore në ato të lartat, ku duhet të jetë njeriu. Kjo shpifje kundër Profetit, sal-lallahu alejhi ue selem, dhe shokëve të tij na sjell dyshimin, se sikur ai të ishte i sinqertë në thirrjen dhe mësimet e tij, atëherë ato mësimet do të kishin ndikim tek të tjerët, do të gjendeshin njerëz që do t'i besonin nga thellësia e zemrës, nga të gjithë ata mijëra njerëz sa i besuan atij së paku disa qindra prej tyre së paku do t'i qëndronin besnik thirrjes së tij edhe pasi ai vdiq. Nëse shokët e tij kanë dezertuar nga Islami, sepse ishin mynafikë, atëherë kush janë ata që sipas shpifësve mbetën në Islam dhe kush e solli atë tek ne?! Kush përfitoi prej Profetit, sal-lallahu alejhi ue selem, në atë kohë dhe kush do të jetë mëshirë për mbarë gjithësinë?!¹¹⁰

¹¹⁰ Suretani Mutedadetani të dijetarit Ebul Hasen en-Nedevi, me pak ndryshime, 13/53, 54, 58 dhe 99.

HESHTJA PËR TELASHET (FITNET) QË NDODHËN MES SAHABËVE

Profeti, sal-lallahu alejhi ue selem, thotë: “Kur të përmenden shokët e mi (për keq) heshtni, kur të përmenden yjet dhe kaderi (caktimi) heshtni.”¹¹¹

Bazuar në këtë hadith konsiderojmë se prej metodologjisë së Ehli Sunetit është heshtja rreth problemeve të sahabëve dhe mos vrapimi pas zbulimit dhe përmendjes së telasheve që ndodhën mes tyre.

Ebu Nuajmi, Allahu e mëshiroftë, thotë: “Heshtja ndaj telasheve të sahabëve, mos përmendja e problemeve mes tyre, përmendja e mirësive dhe e vlerave të tyre dhe komentimi i punëve dhe qëndrimeve të tyre në mënyrën sa më pozitive janë veti që tregojnë për njeriun, se ai është besimtar, i cili i pason ata me mirësi. Kjo veti e këtij njeriu përmendet dhe lavdërohet edhe në ajetin e Allahut në të cilin Ai i lavdëroi me fjalën e Tij: **“Ata që erdhën pas tyre (muhaxhirëve dhe ensarëve) thonë duke u lutur: Zoti ynë na fal neve dhe vëllezërve tanë në besim, të cilët ishin para nesh.”**¹¹²

Ai rreth komentit të hadithit të lartpërmendur vazhdon e thotë: “Allahu nuk i ndaloi t’i përmendin mirësitë dhe vlerat e sahabëve, Ai i ndaloi nga përmendja e problemeve që patën mes vete dhe të gjërave, të cilat për shkak të tyre mund të sjellin deri tek hidhërimi.”¹¹³

¹¹¹ Shënon Taberaniu në “El-Kebir” 2/78/2. Ebu Nuajmi në “El-Hilje”, 4/108, hadith të cilin duke u bazuar në transmetimet e tij Albani e konsideron të fortë. Shiko: “Es-Silsile Sahiha”, 1/34.

¹¹² Hashër, 10. Shiko librin “El-Imame” fq. 373.

¹¹³ El-Imame, fq. 347.

Pra, “heshtja” e përmendur në hadith ka si qëllim heshtjen për problemet, betejat dhe kundërshtimet që ndodhën mes tyre. Përmendje kjo me të cilën ceket në mënyrë të tepruar dhe me imtësi atyre problemeve e pastaj përhapja e tyre ndërmjet masës së gjerë, gjë e cila do të sillte në vetvete përmendjen për keq të njëjës palë dhe lavdërimin e palës tjetër.¹¹⁴

Kështu që neve Allahu nuk na ka urdhëruar t’i përmendim ata për keq, përkundrazi jemi të urdhëruar të bëjmë dua, të kërkojmë falje për ta, t’i duam dhe t’i përhapim vlerat dhe mirësitë e tyre. Nëse ndodhë që ndonjë bidatçi t’i përmendë sahabët për të keq apo t’i kritikojë ata, atëherë pa dyshim duhet t’i mbrojmë ata dhe t’i përhapim vlerat e tyre, duke përhapur argumentet e sakta përmes të cilave i shkatërron dyshimet e armiqve, duke qenë sa më i drejtë dhe i saktë në to.¹¹⁵

Kjo çështje është ndër pikat kryesore dhe më të rëndësishme për të cilën kemi nevojë në kohën tonë, për shkak se umeti ynë, si në universitete ashtu edhe në shkolla të tjera është sprovuar me plane dhe programe apo metoda mësimi për të cilët shpikësit e tyre pretendojnë se janë shkencore dhe nëpër të cilat pa kurrfarë respekti përmenden telashet dhe fitnet me të cilat u sprovuan sahabët ndërmjet tyre, duke i shtuar fjalëve të tyre edhe shpifje nga më të ndryshmet. Me këtë metodologji shpikësit e saj tregohen shumë të paedukuar me sahabët dhe me atë që na e mësoi Allahu i Lartësuar dhe mësuesi i njerëzimit, Muhamedi, sal-lallahu alejhi ue selem.

Kjo epidemi për fat të keq ka arritur edhe në zemra e disa islamistëve, të cilët mbledhin transmetime historike nga më të ndryshmet, duke mos iu interesuar aspak saktësia e tyre, e pastaj përmes këtyre transmetimeve krijojnë qëndrime dhe dispozita duke mos u kthyer aspak në studimin dhe leximin e fjalëve të

¹¹⁴ Menhëxh kitabetu tarîh el-islami, të Muhamed b. Samil el-Aljani es-Sulemij, fq. 227, 228.

¹¹⁵ Minhaxhus-suneh, 6/254.

dijetarëve të mëdhenj, të cilët me shkrimet e tyre e kanë sqaruar çdo dyshim dhe vërejtje që u përmend rreth sahabëve.

Mu për këtë pikë desha të flas rreth kësaj teme dhe të përmend në të disa baza, kushte dhe orientime, të cilat çdo studiues duhet t'i ketë patjetër parasysh, nëse lind nevoja për të që të studiojë rreth problemeve që patën ndodhur ndërmjet sahabëve, *Allahu qoftë i kënaqur me ta.*

KUSHTET QË KËRKOHEN PËR STUDIMIN E HISTORISË SË SAHABËVE

1-Së pari dua të theksoj faktin se të flasësh rreth problemeve që ndodhën mes sahabëve nuk është thelbi i besimit të Ehli Sunetit, por përkundrazi heshtja dhe mos-folja rreth problemeve mes tyre është bazë dhe besimi i Ehli Sunetit. Ky besim dhe kjo bindje përmendet në të gjitha librat e Sunetit, të cilat flasin rreth akides (besimit), siç është libri: Suneh i Abdullah b. Ahmed b. Hanbelit, Suneh i Ibën Ebi Asimit, Akide As-habil Hadith e Sabunit, Ibaneh e Ibën Betas, Tahavije etj.

Kjo heshtje është edhe më e kërkuar për njerëzit nga të cilët ekziston frika e përzierjes së çështjeve, mosdallimit të tyre dhe sprovimit të tyre. Kjo mund të shkaktojë që ai për shkak të moshës së tij të re, të injorancës së tij apo të futjes në fe me vonesë mund të sjellë pasoja që bindjet e mira, të cilat i ka për sahabët, vlerën dhe drejtësinë e tyre t'i shndërrojë në bindje të kundërta negative, e tërë kjo për shkak të ngjarjeve që ka dëgjuar rreth sahabëve dhe që në fakt nuk ka qenë i përgatitur për to. Kështu ai pa e kuptuar mund të bjeri në telashe të mëdha, duke mos e ditur shkakun dhe duke mos e kuptuar arsyen.

Ky rregull i lartpërmendur ngrihet mbi mësimet e pedagogjisë edukuese të selefite, të cilët ndër rregullat e tyre rreth marrjes së dijes kanë edhe këtë bindje: “Mos përmendja para nxënësve e asnjë çështje, të cilën logjika e tyre nuk është e gatshme ta pranojë”. Imam Buhariu mu për këtë çështje në librin e tij të haditheve të sakta përmend temën e emërtuar: “Kapitulli mbi veçimin e disa njerëzve me dije ndaj të tjerëve nga frika se këta të fundit nuk janë në gjendje ta kuptojnë atë”¹¹⁶ Aliu, radijallahu anhu, thotë: “Tregojuni njerëzve për gjërat që ua pranon logjika e

¹¹⁶ Fet-h el-bari, 1/199, dhe në Sahihul Buhari 1/41, libri mbi Dijen kapitulli nr. 49.

tyre, a mos keni dëshirë të mohohet Allahu dhe i Dërguari i Tij?!” Hafidh Ibën Haxheri në komentin e kësaj fjale thotë: “Kjo fjalë është argument se gjërat, të cilat mund t’i përzihen tjetrit nuk duhet që ato t’i përmendim në prani të tij”, ngjashëm me këtë është edhe fjala e Ibën Mesudit, i cili thotë: “Çdo fjalë që ia thua një populli e ata nuk janë të përgatitur psikikisht për ta kuptuar atë, ajo do të jetë fitne-sprovë për disa prej tyre.”¹¹⁷

Prej dijetarëve që i urryen fjalët, të cilat mund të jenë sprovë për disa njerëz janë Ahmed b. Hanbeli, që e urrente përmendjen para popullit të thjeshtë të haditheve, të cilat në shikim të parë duket se legjitimojnë kryengritjen ndaj halifes (udhëheqësit), Maliku hadithet të cilët flasin për cilësitë e Allahut, Ebu Jusufi për çështjet që janë të çuditshme (garaib) etj. (vazhdon Ibën Haxheri) derisa tha: Ndalohet përmendja e haditheve, të cilët në shikimin e tyre të jashtëm e përforcojnë një bidat të caktuar dhe hadithet me të cilët nuk është si qëllim ana e tyre e jashtme. Prandaj mos-transmetimi i haditheve të tilla në prani të njerëzve për të cilët ekziston frika se mund të sprovohen me to, duke mos i kuptuar ashtu si duhet është detyrim i kërkuar fetarisht. Allahu e di më së miri.

2- Nëse duhet që të përmendet patjetër ndonjë nga ngjarjet në të cilat ceken telashet që ndodhën mes sahabëve, atëherë është detyrim që të studiohen dhe të analizohen patjetër transmetimet ku përmendet ai rast dhe e saktësojnë ngjarjen e asaj sprove mes tyre. Allahu i Lartësuar thotë: **“O ju që keni besuar! Nëse ndonjë njeri i pandershëm ju sjell ndonjë lajm, sigurohuni mirë (a është i vërtetë), për të mos i bërë dëm ndokujt pa dashje, e të pendoheni pastaj për atë që keni bërë.”**¹¹⁸

Ky ajet i urdhëron besimtarët që të jenë të kujdesshëm në vërtetimin e lajmeve, të cilat i bartin apo i transmetojnë ato

¹¹⁷ Shënon Muslimi në parathënien e Sahihut të tij 1/11, zinxhirin e tij të transmetimit shikojë në librin “Xhamiul usulë, 8/17.

¹¹⁸ Huxhuratë, 6.

njerëzit e pandershëm. Kjo për arsye se përmes këtyre lajmeve jo të sakta krijojnë qëndrime të caktuara e pastaj të pendohen për to. Prandaj edhe saktësimi dhe studimi i transmetimeve që flasin për sahabët, të cilët janë zotërinjtë e besimtarëve është më se i nevojshëm dhe i kërkuar. Aq më tepër kur dihet se në këto transmetime janë futur posaçërisht shumë gjëra, të cilat janë gënjeshtër, qofshin ato gënjeshtër duke shpifur hadithe të tëra, apo duke i shtuar dhe duke i hequr fjalë haditheve të sakta, fjalë këto përmes të cilave ata përmenden për keq.

Shumica e transmetimeve jo të sakta në të cilat përmenden sahabët për të keq ato futen në këtë kategori të haditheve (të shpifura, duke i shtuar apo i munguar fjalë haditheve, të cilët kanë bazë). Këto lloj transmetimesh i përmendin transmetuesit, të cilët janë të njohur dhe janë dalluar gjatë historisë, si njerëz gënjeshtarë dhe shpifës, siç është Ebu Muhanef Lut b. Jahja, Hisham b. Muhamed b. Saib Kelbiu etj.¹¹⁹

Për këtë shkak transmetimet e sakta të ardhura deri tek ne dhe që flasin për vlerën e sahabëve nuk lejohet të kundërshtohen me disa transmetime, të cilat janë shpifje apo gjëra të shtuara nëpër hadithe, të cilat flasin kundër tyre. Çdo gjë që dëgjojmë nuk duhet ta ndryshojë bindjen tonë të vërtetuar saktësisht, ngase bindja nuk lejohet të ndryshohet me dyshim. Ne të bazuar në hadithe të sakta kemi krijuar bindje të plotë rreth vlerës së sahabëve, të cilën nuk mund të na e ndryshojë asnjë dyshim e aq më pak ndonjë gënjeshtër.¹²⁰

3-Nëse ndodh që ndonjë nga transmetimet, i cili nga ana e jashtme duket se me të kritikohet ndonjë nga sahabët dhe ky transmetim vërtetohet me rregullat e shkencës, e cila merret me këto çështje (xherh uet-tadil), atëherë duhet të gjejmë patjetër

¹¹⁹ Minhaxhus-suneh, 5/72 -81. Gjithashtu shiko studimin e bërë si kundërshtim ndaj shpifësve të titulluar: "Mervijat Ebi Muhanef fi tarih et-taberij-asër err-rashidinë", të autorit: Jahja el-Jahja.

¹²⁰ Minhaxhus-suneh, 6/305, me disa ndryshime.

arsyen e duhur që atë transmetim ta arsyetojmë me arsyen më të mirë të mundshme.

Ibën ebi Zejdi thotë: “Të heshtësh ndaj telasheve që ndodhën mes sahabëve është detyrim parësor, arsyetimi dhe të menduarit mirë për ta janë prej kërkesave të detyruara, që kemi ndaj tyre.”¹²¹

Ibën Dekik el-Idiu thotë: “Transmetimet e bartura rreth problemeve që ndodhën mes sahabëve janë të ndryshme; ka prej tyre, të cilat janë vetëm shpifje, ku nuk duhet të bazohemi aspak, por ka të tjera që janë të sakta, të cilat çdo besimtar duhet t’i komentojë në mënyrën sa më të mirë dhe sa më pozitive. Kjo për arsye se ata para se të përmendeshin për problemet rreth tyre, Allahu i lavdëroi prandaj të lavdëruarit tonë është pasojë e mësimave fetare, sepse vetë Allahu i lavdëroi ata, kurse ajo që ka ndodhur më pas ndërmjet tyre patjetër ka një koment përmes të cilit ata arsyetohen. E ne të gjithë e dimë se gjërat e dyshimta dhe të pa baza nuk mund t’i mundin gjërat e vërtetuara dhe të sakta.”¹²²

Ky rregull vlen për të gjithë transmetimet në të cilat sahabët ofendohen.

4- Për sa i përket transmetimeve në të cilat tregohet për raste të posaçme, ku sahabë të caktuar patën disa telashe mes tyre, dhe këto transmetime janë vërtetuar si të sakta nga ana e zinxhirit, atëherë themi se ata sahabë të caktuar ishin muxhtehidë (kishin të drejtë të mendonin sipas arsyes së tyre secili). Ju ndodhën ato kundërshtime mes vete, sepse gjërat rreth të cilave po kundërshtoheshin ndërmjet tyre me të vërtetë që ishin shumë

¹²¹ Mukadimeh Ibën ebi Zejd Kajrevani, fq. 8. Shiko librin Tenvir el-Mekale, fi hali el-fadhrr-rrisaleh, të autorit Et-Tetajj, 1/367, e pas.

¹²² As-habu Resulilahi ve medhahibun-nasi fihim, të autorit: Abdulaziz Axhlan, fq. 360.

të dyshimta dhe për të cilat ishte e arsyeshme të binin në kundërshtim. Mendimet e tyre rreth këtyre çështjeve të dyshimta ishin tre llojesh:

Lloji i parë: Atyre të cilëve iu duk e vërteta në njërin anë, kurse sipas tyre pala tjetër ishin kryengritës dhe të padrejtë. Ata me këtë bindje detyroheshin ta ndihmonin të drejtën dhe ta luftonin të padrejtin gjë të cilën e bënë. Njerëzit të cilët kishin krijuar këtë besim ishte e ndaluar për ta të mos e ndihmonin të drejtën dhe të mos i dilnin në krah udhëheqësit të drejtë, i cili sipas tyre ishte legjitim.

Lloji i dytë: Ishin pala e kundërt e kësaj të parës. Ata bazuar në mendimet e tyre arritën në përfundimin, se e vërteta ishte me palën tjetër, mendim ky i cili i detyroi ta ndihmonin atë palë dhe të luftonin grupin e parë.

Lloji i tretë: Ishin ata që nuk iu ishte qartësuar e vërteta dhe ishin në dyshim për të, se me cilin grup ishte ajo. Ata duke mos pasur argumente për asnjërën palë, që ishte më e drejtë se tjetra ishin të detyruar të largoheshin prej të dy palëve dhe të mos e ndihmonin asnjërën prej tyre. Për këtë grup pa dyshim se qëndrimi anash këtyre problemeve ishte detyrim i tyre, ngase për ta ishte e ndaluar të vrisnin besimtarët, pasi atyre akoma nuk iu ishte bërë e qartë çështja, se cili prej të dy grupeve të myslimanëve e meritonte të vritej.¹²³

Pra, çdo sahabi në këtë luftë ka qenë i arsyetuar me mendimin e tij, çdo grup prej tyre kishte dyshimet dhe arsyet e veta përmes të cilave ai mendonte se ia ka qëlluar të vërtetës, kur për shkak të saj asnjëri prej tyre për këtë luftë nuk del nga grupi i njerëzve të drejtë, përkundrazi ata ishin muxhtehidë (dijetarë, të cilët kishin të drejtën e mendimit të lirë) në çështjet e fikhut. Mu për këtë shkak nuk lejohet ofendimi i asnjërit prej tyre për këtë

¹²³ Komentimi i Muslimit nga Neveviu, 15/149 dhe 18/11. Shiko El-Isabe, 2/501,502, Fet-h el-Bari, 13,34, dhe Ihja ulumud-din, 1/102.

çështje, përkundrazi veprat e tyre shpërblehen me një, ose me dy shpërblime. (Ai që ia ka qëlluar merr dy shpërblime, ndërsa ai që ka gabuar merr një shpërblim. sh.p.).

Neve duhet ta dimë patjetër, se lufta e sahabëve ndërmjet tyre nuk ka qenë për shkak të marrjes së udhëheqjes, luftëtarët e betejës së Devesë dhe të Sifinit nuk luftonin për dhënien e udhëheqjes dikujt tjetër pos Aliut, në anën tjetër as Muaviu nuk thoshte se ai është udhëheqës e Aliu jo, një gjë të tillë nuk e thanë, as Talha e as Zubejri. Lufta mes tyre sipas mendimit të shumicës së dijetarëve ishte sprovë për ta. (Kjo për shkak se ata kishin mendime të ndryshme lidhur me marrjen e hakut të Osmanit dhe vrasjen e mbytësve të tij). Lufta e tyre futet në arsyetimin e luftimit të të drejtëve kundër kryengritësve, luftë e cila u zhvillua për shkak se secili grup komentonte rastin dhe jepte mendimin e tij, duke ndjekur secili udhëheqësin e vet. Lufta nuk ndodhi për shkaqë fetare, pra, për ndonjë mospajtim rreth ndonjë çështje të bazave të fesë.¹²⁴

Omer b. Shebëh thotë: “Askush nuk thotë se Aishja dhe ata që ishin me të, e kundërshtonin Aliun rreth të drejtës së tij për udhëheqje, ata nuk ftuan asnjë sahab tjetër që ta merrte udhëheqjen e shtetit. Kundërshtimi i tyre ndaj Aliut ishte se ata nuk e pranonin mendimin e tij, që ta vononte dënimin e vrasësve të Osmanit dhe marrjen e hakut të tij.”¹²⁵

Këtë mendim e përforcon edhe transmetimi që na e përcjell Dhehebiu, ai thotë: “Ebu Muslim Havlani me disa nga shokë e vet shkuan tek Muavia dhe i thanë: “Ti je duke u shtyrë me Aliun, duke menduar se je si ai (dhe të takon udhëheqja), apo je njësoj si ai? Muavia iu tha: Jo vallahi, unë e di mjaft mirë, se ai është më i mirë se unë dhe atij i takon udhëheqja më shumë se mua. Mirëpo a nuk e dini ju se Osmani u mbyt padrejhtësisht dhe unë jam djali i hallës së tij që kërkoj vetëm të marrë hak për të. Shkoni dhe

¹²⁴ Minhaxhes-Suneh, 6/327 e më pas. Me disa ndryshime.

¹²⁵ Ahbar el-basre, e Omer b. Shebëh, bartur nga libri Fet-h el-Bari, 13/56.

thojni Aliut, që të m'i sjellë vrasësit e Osmanit e unë do t'ia dorëzoj çështjen. Ata pastaj shkuan tek Aliu dhe e kërkuan një gjë të tillë, mirëpo ai nuk ia dorëzoi vrasësit.”¹²⁶

Në transmetimin e shënuar tek Ibën Kethiri thuhet se: “Pas këtij rasti të gjithë banorët e Shamit vendosën të luftonin me Muavijen kundër Aliut”.¹²⁷

Gjithashtu shumica e sahabëve, bile më të vlefshmit prej tyre nuk u futën në këtë fitne. Abdullah b. Ahmed b. Hambeli na përcjell nga babai i tij, nga Ismail b. Uleje, të cilit i kishte treguar Ejub Sihtijani, ky nga Muhamed b. Sirini, i cili thotë: “Fitneja u përhap në kohën kur ishin akoma gjallë shokët e Muhamedit, sallallahu alejhi ue selem, mirëpo në atë fitne nuk u përfshinë prej tyre përveçse një pjese të vogël, numri i të cilëve nuk i arrinte njëqind, ata që u përfshinë në të ishin më pak se tridhjetë vetë.”

Ibën Tejmije thotë: “Ky zinxhir transmetuesish është ndër më të saktët që gjenden në fytyrë të tokës. Muhamed b. Sirini ishte ndër njerëzit më të devotshëm dhe hadithet e transmetuara nga ai konsiderohen ndër më të saktët”¹²⁸.

Ku janë ata studiues seriozë, që t'i studiojnë këto transmetime të sakta dhe të ngjashme me to, të cilat do të shërbenin si pikënisje e studimeve të tyre, duke mos i përzier mendjet e tyre me rrëfimet e tregimtarëve të historisë (të cilët tregimet e veta nuk i mbështesin në argumente dhe transmetime, por mundohen t'i bëjnë sa më interesante), e pastaj përmes tyre i ndryshojnë lajmet e sakta mbi këto ngjarje, duke i komentuar ato sipas njoftimeve të tyre të rreme dhe të pakta që kanë.

¹²⁶ Sijer alam en-nubela, të Dhehebiut 3/140, me zinxhir të saktë transmetuesish, siç thotë Arnauti.

¹²⁷ El-Bidaje ven-Nihaje, 8/132. Gjithashtu shiko edhe komentën e Imamul-Haremejnit, bërë Tebanit në librin Ithaf dhevin-nexhabeh, fq. 152-153.

¹²⁸ Minhaxhus-suneh, 6/236-237. Në këtë libër lexo edhe thënie tjera të cilat flasin rreth numrit të vogël të sahabëve që u përfshinë në këtë fitne.

5- Besimtari gjithsesi duhet të dijë se për fitnet, që ndodhën mes sahabëve, edhe pse ata ishin muxhtehidë dhe vepronin secili i bazuar në arsytet e veta, këtyre sahabëve prapëseprapë iu erdhi keq për atë që ndodhi ndërmjet tyre. Sahabëve nuk u kishte shkuar ndër mend aspak, se çështja mund të arrinte aty ka arriti në të vërtetë, atyre kurrë nuk ju shkoi mendja se puna do të vinte deri tek armët, për ta vërtetuar këtë që thamë po përmendim disa nga fjalët e tyre:

-Aishja, nëna e besimtarëve, sipas transmetimit të Zuhriut thotë: “Desha që pozita dhe vlera ime tek njerëzit të ishte shkak për armëpushim, e sikur ta dija se dalja ime para popullit do të ishte shkak për luftë kurrë nuk do ta bëja”.¹²⁹

Ajo sa herë që lexonte fjalën e Allahut: “**Dhe qëndroni në shtëpitë tuaja**”¹³⁰, qante aq shumë, aq sa i mbushej perçja me lotët e saj.¹³¹

-Shabiu na përcjell nga udhëheqësi i besimtarëve Aliu, Allahu qoftë i kënaqur me të, se ka thënë: “Kur u vra Talha iu afrua Aliu dhe pasi e pa të vdekur filloi t’ia fshijë dheun nga fytyra e tij duke thënë: O Ebu Muhamed është shumë e vështirë për mua të të shoh të shtrirë nën yjet e qiellit të hapur. Tek Allahu ankohem për problemet (mos mundësinë time për ndryshim) dhe mërzitë e mia. Pastaj filloi të qajë për të e bashkë me Aliun qanë edhe shokët e tij dhe me këtë rast tha: I mjeri unë sikur të kisha vdekur njëzet vite para kësaj ngjarje”.¹³²

Aliu gjithashtu tha: “O Hasan, o Hasan, babai yt kurrë nuk ka menduar se çështja do të përkeqësohej aty ku ka arritur sot, babai

¹²⁹ El-Megazi, e Zuhriut, fq.154.

¹³⁰ Ahzab, 33.

¹³¹ Sijer Alam en-Nubela, 2/177.

¹³² Esedul gahab, e Ibën Ethirit, 3/88-89, dhe Es-Sijer, 1/36-37.

yt ëndërron sikur të kishte vdekur njëzet vite para se të ndodhte kjo që ndodhi”.¹³³

Ai në netët e betejës së Sifinit pasi ajo ndodhi thoshte: “Për Allahun i kam zili Abdullah b. Omerin dhe Sad b. Malikun për qëndrimin e tyre larg kësaj fitne, nëse ia kanë qëlluar, atëherë do të shpërblehen shumë e nëse kanë gabuar, atëherë do të jenë pak në rrezik”.¹³⁴

Pra, këto ishin fjalët e Aliut, udhëheqësit të besimtarëve në atë kohë, edhe pse shumica e Ehli Sunetit mendojnë se Aliu dhe shokët e tij ishin më afër të vërtetës.¹³⁵ (Megjithatë ai kështu mendonte rreth këtyre problemeve. sh.p.)

-Zubejr b. Avami që luftoi në anën e Aishes, Allahu qoftë i kënaqur me të dy, thotë: “Kjo është fitneja për të cilën bisedonim dhe e përmendnim”, njëri nga robërit e tij e pyeti: “Vetë po e quan fitne e pastaj po lufton në të?!- Ai tha: “I mjeri ti, neve na qartësohen gjërat pasi nuk i kemi ditur ato, kur kam qenë në ndonjë betejë e kam ditur ku do të qëndroj, përveç në këtë betejë ku nuk e di akoma a do të eci përpara apo do të iki prapa”.¹³⁶

-Muavija, Allahu qoftë i kënaqur me të, kur i erdhi lajmi për vdekjen e Aliut, Allahu qoftë i kënaqur me të, u ul duke thënë: “Ne jemi të Allahut dhe tek Ai do të kthehemi (fjalë kjo e cila përmendet nga besimtari, kur atë e godet ndonjë fatkeqësi në familje apo tek të dashurit e tij. Sh.p.) dhe filloi të qajë për të. Gruaja e vet kur e pa i tha: “Ti dje e luftoje, kurse sot po qan për të?!” Atëherë ai i tha: “E mjera ti, unë po qaj për njerëzit, të cilët humbën një dituri, urtësi dhe një njeri të madh, i cili ishte shumë para të tjerëve me punë të mira”, në një transmetim tjetër thuhet:

¹³³ Minhaxhus-suneh, 6/209 dhe Es-Sijer, 1/36-37.

¹³⁴ Po aty.

¹³⁵ Fet-h el-bari, 12/67.

¹³⁶ Tarih Taberij, 4/476.

“E mjera ti, që nuk e di se çfarë mirësie, urtësie dhe dije humbën njerëzit (me vdekjen e tij)”.¹³⁷

Pas të gjitha këtyre fjalëve, si mundet dikush t'i fajësojë ata për çështje, të cilat ishin të dyshimta për ta, çështje këto për të cilat secili prej tyre u mundua t'ia qëllonte të vërtetës, ku disa prej tyre ia qëlluan e disa të tjerë gabuan. Mirëpo megjithatë të dy palët kishin shpërblimin e vet, ata që gabuan kishin një shpërblim për mundin e tyre, kurse ata që ia qëlluan kanë dy shpërblime; për mundin dhe se ishin të saktë. Duke mos harruar të përmendim se në fund të gjithë asaj që ndodhi të gjithë u penduan për ato ngjarje të hidhura me të cilat shpresojmë që Allahu t'ua falë mëkatet atyre, t'ua ngrijë vlerat dhe pozitat në xhenet. Profeti, sallallahu alejhi ue selem, thotë: “Besimtari vazhdon të sprovohet derisa të mos i mbetet asnjë mëkat e kështu të ecë mbi fytyrën e tokës pa asnjë mëkat”.¹³⁸

Më e pakta që mund të thuhet për ta është fakti, se sikur me të vërtetë ata të kishin bërë mëkat, atëherë Allahu do t'ua falte atë mëkat për shkaqe të shumta. Ndër më të mëdhatë prej tyre janë mirësitë e shumta, të cilat ata i patën punuar në të kaluarën e tyre, vlerat dhe xhihadin e tyre, gjithashtu do t'ju falen mëkatet për shkak të sprovave të shumta, që kaluan në fenë e Allahut, istigfari që kërkonin nga Allahu, dhe pendimin e tyre për shkak të të cilit çdo gabim do t'u zëvendësohet me shpërblim. E kjo pa dyshim është mirësi nga Allahu, të cilën ia jep atij që do Ai, e Allahu është pronari i çdo mirësie.

¹³⁷ El-Bidaje ven-Nihaje, 8/15 dhe 133.

¹³⁸ Shënon Tirmidhiu, nr. 2398, për të cilin thotë: “I mirë i saktë”, ndërsa Ibën Hibani dhe Hakimi e konsiderojnë të saktë për të cilin edhe Dhehebiu hesht 1/41, kurse Albani e konsideron “të mirë”. Shiko El-Mishkah, 1/492 transmetuar nga Sadi, kurse në Silsile Sahiha, nr. 144, vetë Albani e saktëson bazuar në transmetimet ndihmëse të tij, të cilët ia forcojnë gradën. Transmetimet ndihmëse shikojni në hadithet nr. 143 dhe 145 (në Sahiha), gjithashtu shiko edhe në Fet-h el-Bari, 10/111,112.

6-Në fund themi se Ehli Suneti dhe Xhemati nuk mendojnë se sahabët janë të mbrojtur nga gabimet e vogla e as nga ato të mëdhatë. Përkundrazi tek ata në përgjithësi janë të mundshëm gabimet. Por ata kanë vepra të mira në llogaritë e tyre, aq sa me to të mund t'i fshijnë mëkatet e tyre nëse kanë bërë mëkate. Gjithashtu nëse ndonjëri prej tyre ka mëkatuar, atëherë patjetër ai ose është penduar për atë mëkat, apo ka bërë punë të mira përmes të cilave do t'i fshihen ato të këqija, apo i është falur gabimi për shkak të mirësive të tij të kaluara, ose me ndërmjetësimin e Profetit, sal-lallahu alejhi ue selem, i cili do të ndërmjetësojë për besimtarët, apo do ta ketë sprovuar Allahu me sprovë përmes të cilave do t'ia ketë fshirë atë gabim. Kështu do të ishte çështja e tyre rreth gabimeve që janë të qarta për secilin prej tyre, sikur të ishte e mundur të gabonin, kurse për çështjet në të cilat kishte mundësi për ixhtihad, pra, që nuk ishin të qarta se ku ishte e vërteta dhe duhej të jepnin mendimin e tyre, mendim ky për të cilin pasi ta jepnin, nëse do t'ia qëllonin, atëherë do të kishin dy shpërblime e sikur të gabonin do të kishin një shpërblim, kurse gabimi do t'u falet.

Për sa i përket punëve për të cilat ndonjëri prej tyre do të kritikohet themi se janë gabime të pakta në numër dhe të vogla në peshë, të falura krahas vlerave të tyre të kaluara, xhihadit, besimit, hixhretit-shpërnguljes, ndihmës së dhënë për fenë dhe dijes së dobishme dhe mirësive të shumta.¹³⁹

Dhehebiu, Allahu e mëshiroftë, thotë: “Ata janë një popull që kanë aq vepra të mira në peshoren e tyre, sa t'u falet çdo gabim i mundshëm në të ardhmen e tyre. Ata ishin njerëz që për hir të Allahut bënë xhihad, adhurim të pastër, vepra këto që fshijnë çdo mëkat. Me këto që po them përsëri mendoj, se ne nuk jemi prej atyre që e teprojnë në lavdërimin e asnjërit prej tyre dhe kurrsesi

¹³⁹ Shiko: Sherh Akide vasitije, të Halil Herrasit, fq. 164-167.

nuk pretendojmë, që ndonjëri nga ata ishte i mbrojtur nga çdo gabim (masum)¹⁴⁰

Pra, ne edhe pse besojmë se sahabët janë të gjithë të drejtë, assesi nuk mendojmë se ata janë edhe të pagabueshëm. Drejtësi d.m.th. qëndrim i drejtë në biografinë dhe fenë e tyre, duke qenë larg mëkateve në përgjithësi. Gjendje kjo e cila është e ngulitur thellë në shpirtin e secilit prej tyre dhe që e shtyn njeriun të jetë gjithmonë pranë devotshmërisë dhe etikës së pastër, derisa ai shpirt përmes këtyre dy cilësive të arrijë të ketë besim në vetvete, besim ky i shoqëruar me singëritet... duke mos pretenduar asnjëherë se në këtë drejtësi të tyre patjetër kushtëzohet largimi nga çdo mëkat kudo që ekziston ai.¹⁴¹

Me gjithë këto që përmendëm çdo besimtar duhet të heshtë patjetër nga përmendja e çdo gabimi dhe mëkati të mundshëm të tyre, siç e thamë edhe më sipër. Nëse ndodh që duhet të përmendet patjetër ndonjë lëshim i tyre, domosdoshmërisht asaj fjale duhet t'i paraprijë me përmendjen e vlerave dhe pozitës së atij sahabiu, duhet të përmendet pendimi i tij, xihadi dhe mirësitë e hershme të tij. Pra, është padrejtësi që të përmendim p.sh. gabimin e Hatib b. Ebi Beltas, Allahu qoftë i kënaqur me të, duke mos e përmendur pendimin e tij.¹⁴²

Njeriu nuk duhet poshtëruar assesi për shkak të një gabimi, të cilin mund ta ketë bërë një herë në jetën e tij e pastaj është penduar për atë, sepse çështja qëndron dhe llogaritet sipas përfundimit të punëve, duke mos i shikuar vetëm gabimet e bëra në fillim (por pendimin në fund), aq më tepër nëse njeriu ka mirësi të shumta, vlera të cilat do t'i mjaftonin edhe sikur të mos e lavdëronte dhe vlerësonte askush, kurse tek sahabët çështja qëndron ndryshe. Ata ishin të lavdëruar dhe të pastruar nga çdo

¹⁴⁰ Sijer Alamin-Nubela, 10/93, tek biografia e imam Shafiut.

¹⁴¹ El-Mustesfa, e Gazaliut, 1/157. Për më qartë kthehu dhe lexo për këtë temë në librin: Menhexhun-nakdi indel muhadithin, e Adhamiut, fq. 23-29.

¹⁴² El-Imametu, e Ebu Nuajmit, fq.340,341 dhe Minhaxhus-suneh, 6/207.

gabim prej Krijuesit të tyre, që është i ditur për çdo gjë në zemrat dhe gjokset e tyre.

“Zoti ynë. falna neve dhe vëllezërit tanë që para nesh u

O Zoti ynë na bëj prej atyre që i duan shokët e Profetit Tënd, sal-lallahu alejhi ue selem, të cilët i mbrojnë ata dhe nderin e tyre, që i lavdërojnë dhe e pasojnë rrugën e tyre. E në fund paqja dhe lëvdatat e Allahut qofshin mbi Muhamedin, mbi familjen dhe shokët e tij! Amin.

¹⁴³ Hashër, 10.

Përmbajtja:

PARATHËNIE	5
ARGUMENTET NGA KURANI DHE SUNETI QË TREGOJNË PËR BESNIKËRINË E TYRE	9
ARGUMENTET NGA KURANI:.....	9
ARGUMENTET NGA SUNETI.....	17
PËRMBLEDHJE E ASAJ QË U THA MË LART	22
ME GRADËN E SAHABËVE NUK KRAHASOHET ASNJË GRADË	25
OFENDIMI I SAHABËVE DHE DISPOZITAT FETARE NDAJ NJË PERSONI TË TILLË	31
1- Ofendimi i të gjithë sahabëve, apo shumicës së tyre, me kufër, dezertim nga Islami apo mëkate	32
2- Ofendimi i disa sahabëve, ofendim ky i cili prek fenë e tyre	35
3- Ofendimi në fe i sahabiut rreth të cilit nuk kanë ardhur transmetime mutevatire, të cilat flasin për vlerën e tij	41
4- Ofendim i disave prej tyre, ofendim ky që nuk i prek, as në fenë, as në besnikërinë e tyre	41
Studim rreth metodologjisë së ashtuquajtur: “mevduij”	42
5- Dispozitat fetare ndaj ofenduesit të Aishe.....	45
6- Ligji ndaj shpifjes kundër nënave tjera të besimtarëve	49
PASOJAT QË TËRHEQ PAS VETE OFENDIMI	51
Disa pasoja, të cilat janë pjellë e një ofendimi të tillë.....	54
HESHTJA PËR TELASHET (FITNET) QË NDODHËN MES SAHABËVE	59
KUSHTET QË KËRKOHEN PËR STUDIMIN E HISTORISË SË SAHABËVE	63

Katalogimi në botim – (CIP)

Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovës

82

El-Vuhejbi, Muhamed B. Abdullah

Besimi i “Ehli sunetit” rreth sahanëve / Muhamed B. Abdullah el-Vuhejbi ; Përktheu nga gjuha arabe Lulzim Susuri. - Botimi 1. - Prishtinë : Lib-Art, 2010. - 75 f. ; 21 cm.

Titulli i origjinalit : Akidetu ehli suneti fis-sahabe. - Parathënie : f. 5-8

1.Susuri, Lulzim

ISBN 978-9951-573-02-3